

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma

Toiminnalliset menetelmät sosiaalialalla

2013

Essi Heinikainen

LASTEN TARINOITA SWAZIMAASTA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Toiminnalliset menetelmät sosiaalialalla

2013 | 49 + 3

Airi Ylinen & Hanna Kivistö

Essi Heinikainen

LASTEN TARINOITA SWAZIMAASTA

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana oli Sadutusta Swazimaahan -projekti, jonka osapuolina toimivat Turun ammattikorkeakoulu, SOS-lapsikyläsäätiö Suomessa, SOS Children's Villages Swaziland ja Swazimaan yliopisto University of Swaziland. Sadutusta Swazimaahan -projekti toteutetaan vuosina 2011 – 2013, ja sen päätavoitteena on vahvistaa swazimaalaisten lasten parissa työskentelevien, erityisesti esikoulunopettajien, varhaiskasvatusosaamista.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kuvata, mitä lapset kertovat saduissaan ja millä tavoin. Aineisto kerättiin Swazimaassa eri kaupungeissa käyttäen sadutusmenetelmää, jolla saadaan merkittävää tietoa lasten elämästä, ajatuksista ja kulttuurista heidän itsensä kertomana. Sadutus on lapsilähtöinen menetelmä, joka korostaa lapsen kuuntelua, itseilmaisua ja osallisuutta.

Opinnäytetyö oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimuksen aineistona oli sata englanniksi dokumentoitua swazimaalaisten esikoululasten kertomaa satua. Aineiston analysoimisessa käytettiin kvalitatiivisen tutkimuksen sisällön erittelyä ja sisällönanalyysia. Analyysi tehtiin aineistolähtöisesti ja saduista esille nousseet aiheet luokiteltiin teemoittain. Luokittelun jälkeen aineistosta tehtiin yhteenvetoja, tulkintoja ja johtopäätöksiä.

Tutkimustuloksista ilmeni, että swazimaalaisten lasten sadut käsittelivät eläimiä, perhettä, väkivaltaa, perinteisiä satuaihteita, koulunkäyntiä ja uskontoa. Aiheista kerrottiin monella eri tavalla ja monesta eri näkökulmasta. Yhteistä kuitenkin useimmiten oli leikinomainen ja toiminnallinen kerrontatapa, monet toimijat sekä tilanteiden ja toimijoiden ennalta arvaamattomuus.

ASIASANAT:

Sadutus, Swazimaa, varhaiskasvatus, lasten osallisuus, lapsilähtöisyys

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Programme in Social Services | Activating and Therapeutic Methods

2013 | 49 + 3

Airi Ylinen & Hanna Kivistö

Essi Heinikainen

STORIES ABOUT SWAZILAND TOLD BY CHILDREN

The purpose of this thesis is to describe what Swazi children tell in their own stories and in what way. The material has been collected in different cities in Swaziland using the storycrafting method. Using storycrafting you can get significant information about children's life, thoughts and culture. Storycrafting emphasizes children's listening, self-expression and participation. A child tells the story and an adult writes it down literally. Then the adult retells it and the child has the opportunity to make changes. If there are any changes the adult corrects the story. The child can choose the words and an adult concentrates on listening.

The client of this thesis is the Storycrafting in Swaziland project. The participants of this project are Turku University of Applied Sciences, SOS Children's Village Foundation Finland, SOS Children's Villages Swaziland and the University of Swaziland. The project is operating in 2011 – 2013. The main purpose of the project is to strengthen the skills of the workers who work with children in Swaziland, mainly in preschools.

The thesis is qualitative research. The material of this thesis consists of one hundred stories which have been told by Swazi children. The material has been analyzed and arranged to classes on the basis of the themes of the stories. After that conclusions have been made.

From the research results come out that Swazi children tell mainly about animals, family, violence, traditional fairytales, school and religion. The children told about the themes in many ways and out of different perspectives. The common things were usually playful and functional way of telling stories, many characters and the unpredictability of situations and characters.

KEYWORDS:

Storycrafting, Swaziland, early childhood education, children's participation, child orientedness

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 SADUTUSTA SWAZIMAAHAN -PROJEKTI	8
2.1 Projektin kuvaus ja tavoite	8
2.2 Projektin toteutus	8
2.3 Opinnäytetyö projektissa	10
3 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ	11
3.1 Kiehtova Afrikka	11
3.2 Swazimaan kuningaskunta	12
3.3 Swazimaan varhaiskasvatus ja lasten asema	14
4 SADUT JA SADUTUS	17
4.1 Satujen merkitys lapselle	17
4.2 Sadutuksen synty, idea ja vaiheet	18
4.3 Sadutus osallistavan ja lapsilähtöisen toiminnan edistäjänä	20
4.4 Lapsinäkökulmainen tutkimus sadutusta hyödyntäen	21
4.5 Sadutus kansainvälisessä toiminnassa	23
5 TUTKIMUSTYÖ	25
5.1 Tutkimusongelmat ja tutkimuksen tavoitteet	25
5.2 Tutkimusmenetelmät	25
5.3 Aineistonkeruu	26
5.4 Tutkimuksen aineisto	28
5.5 Aineiston analyysi	28
6 TUTKIMUSTULOKSET	31
6.1 Sadut luokittain	31
6.2 Eläinsadut	32
6.3 Perhesadut	33
6.4 Väkivaltasadut	34
6.5 Perinteiset satuaiheet	35
6.6 Kouluun liittyvät sadut	36
6.7 Uskontoon liittyvät sadut	36
6.8 Tulosten yhteenveto ja johtopäätökset	37

7 POHDINTA	41
7.1 Tutkimustyön eettisyys	41
7.2 Tutkimustyön luotettavuus	42
7.3 Ammatillinen kasvu	45
7.4 Ajatuksia tutkimuksen jatkamiseen	46
LÄHTEET	47

LIITTEET

Liite 1. Sadutuksen dokumentointilomake
Liite 2. Vanhempien lupa -lomake

KUVIOT

Kuvio 1. Satujen jakautuminen luokkiin aihealueittain.	31
--	----

1 JOHDANTO

Swazimaa on eteläisessä Afrikassa sijaitseva pieni kuningaskunta. Se on Afrikan viimeinen absoluuttinen monarkia, ja sen tulevaisuuden uhkana on vakava AIDS-epidemia. Opinnäytetyöprosessiin liittyy omakohtainen kolmen kuukauden harjoittelujakso esikoulussa Swazimaassa ja työskentely Sadutusta Swazimaahan -projektissa. Idea opinnäytetyön aiheeseen saatiin ennen työharjoitteluun lähtöä. Opinnäytetyö haluttiin tehdä varhaiskasvatusikäisistä, koska tavoitteena oli lastentarhanopettajan pätevyys.

Toimeksiantajana opinnäytetyössä toimi Sadutusta Swazimaahan -projekti, joka toteutetaan vuosina 2011 – 2013. Projektin toimijoita ovat Suomessa Turun ammattikorkeakoulu ja SOS-lapsikylä sekä Swazimaassa SOS Children's Villages Swaziland ja Swazimaan yliopisto University of Swaziland. Sadutusta Swazimaahan -projektin tarkoituksena on vahvistaa sadutusmenetelmän avulla swazimaalaisten lasten parissa työskentelevien, erityisesti esikoulunopettajien, varhaiskasvatusosaamista lapsilähtöisempään suuntaan. Sadutusmenetelmä on kaikenikäisten, mutta etenkin lasten, kuuntelua ja osallisuutta painottava työmenetelmä. Se edistää lasten itseilmaisua ja itseluottamusta sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista. Menetelmän avulla saadaan merkittävää tietoa lapsen omasta maailmasta, ajatuksista ja kokemuksista.

Opinnäytetyö oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimuksen aineisto kerättiin sadutusmenetelmällä projektin swazimaalaisista yhteistyöesikouluista, joissa oppilaina oli 3 – 6-vuotiaita lapsia. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, mitä swazimaalaiset lapset kertovat saduissaan ja millä tavalla. Tavoitteena oli kuvata ja saada tietoa, miten swazimaalaisten lasten elämä ja kulttuuri ilmenevät heidän itsensä kertomana. Tutkimusaihe koettiin mielekkääksi, koska Swazimaan työharjoittelujakson ja projektissa työskentelyn kautta saatiin omakohtaista kokemusta swazimaalaisesta kulttuurista ja elämästä sekä swazimaalaisista lapsista ja heidän saduttamisestaan.

Opinnäytetyö alkaa Sadutusta Swazimaahan -projektin tavoitteiden ja toteutuksen kuvauksella. Tutkimusympäristöön ja swazimaalaiseen varhaiskasvatukseen tutustumisen jälkeen perehdytään satujen merkitykseen sekä sadutusmenetelmään ja sen käyttötarkoitukseen. Tutkimustyö käydään läpi vaihe vaiheelta sekä lopuksi esitellään tutkimustulokset ja pohditaan tutkimusprosessin etiikkaa ja luotettavuutta.

Opinnäytetyö antaa sosionomin ammattitaitoa syventävää tietoa sadutusmenetelmästä ja lisää tietoutta swazimaalaisesta varhaiskasvatuskulttuurista. Sadutusta Swazimaahan -projektille opinnäytetyö toi merkittävää tietoa, jota hyödynnetään myöhemmin projektissa. Opinnäytetyön tekijä kasvoi ammatillisesti ja hänen ymmärryksensä monikulttuurisuutta kohtaan avartui.

2 SADUTUSTA SWAZIMAAHAN -PROJEKTI

2.1 Projektin kuvaus ja tavoite

Sadutusta Swazimaahan -projekti on kolmivuotinen Suomen ulkoasiainministeriön tukema kehitysyhteistyöhanke, jonka osapuolina toimivat Turun ammattikorkeakoulu, SOS-lapsikyläsäätiö Suomessa, Swazimaan SOS-lapsikylä SOS Children's Villages Swaziland sekä Swazimaan yliopisto University of Swaziland (Sadutusta Swazimaahan -projektin vuosiraportti 2012, 1-2).

Sadutusta Swazimaahan -projektin tarkoituksena on parantaa lasten asemaa Swazimaassa sekä vahvistaa lasten itsetuntoa ja osallisuutta juurruttamalla Suomessa kehitettyä sadutusmenetelmää Swazimaahan (Laakso 1/2011, 11). Tavoitteena on vahvistaa sadutusmenetelmän ja siihen liittyvän koulutuksen avulla swazimaalaisten lasten parissa työskentelevien, etenkin esikoulunopettajien, varhaiskasvatusosaamista. Sadutusmenetelmä on tehokas väline varhaiskasvatusosaamisen kehittämiseksi lapsikeskeisempään suuntaan, koska se on suhteellisen helppo omaksua ja sen sovelluksista eri kulttuureissa on jo kokemuksia. Lasten osallisuuden ja itsetunnon lisäksi myös itseilmaisuus, itseluottamus sekä kirjoitus- ja lukutaito lisääntyvät ja kehittyvät sadutusmenetelmän avulla. (Sadutusta Swazimaahan -projektin vuosiraportti 2012, 1-2; 12.)

2.2 Projektin toteutus

Projekti toteutetaan vuosina 2011 – 2013 yhteistyössä Suomen ja Swazimaan toimijoiden kesken. Varhaiskasvatusosaamisen vahvistamiseksi Swazimaassa järjestetään sadutuskoulutuksien lisäksi narratiivisten tutkimusmenetelmien työpajoja ja sadutuksen täydennyskoulutuksia. Näiden koulutuksien lisäksi projektin keskeisiä toimintamuotoja ovat swazimaalaisten esikoulunopettajien vertaisryhmätapaamiset, sosionomiopiskelijoiden esikouluvierailut, Satusilta-hanke sekä satujen ja sadutustilanteiden dokumentointi. Näillä kaikilla toimintamuodoilla pyritään tukemaan sadutustoiminnan toteuttamista Swazimaassa sekä

lisäämään ymmärrystä sadutusmenetelmän merkityksellisyydestä varhaiskasvatustoiminnassa. (Sadutusta Swazimaahan -projektin vuosiraportti 2012, 2.)

Suomessa projektin hallinnoijana on toiminut SOS-lapsikyläsäätiö. Turun ammattikorkeakoulu on vastannut projektin organisoinnista, toteutuksen suunnittelusta sekä toimeenpanosta. Projektipäällikön johdolla on suunniteltu projektitoiminnot yhteistyössä muiden projektitoimijoiden kanssa. Turun ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelman opiskelijoilla on ollut myös tärkeä rooli projektin onnistumisen kannalta. Opiskelijat ovat toteuttaneet sadutusta käytännössä yhdessä esikoulunopettajien kanssa Swazimaassa. Swazimaan harjoittelujakson aikana Turun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat muun muassa vierailevat projektin yhteistyöesikouluissa ja vahvistavat sadutusmenetelmän tietoutta niissä, osallistuvat swazimaalaisille esikoulunopettajille suunnattuihin sadutuskoulutuksiin sekä niiden järjestelyihin, dokumentoivat satuja esikouluista projektin mukaisesti ja vievät näin projektia eteenpäin. (Sadutusta Swazimaahan -projektin vuosiraportti 2012, 3.)

SOS Children's Villages Swaziland on vastannut projektin hallinnosta sekä sen toteutuksesta Swazimaassa. Vastuu hankkeen taloudesta sekä sen raportoinnista Swazimaassa on ollut SOS-lapsikylällä. Projektin edetessä SOS Children's Villages Swaziland on toteuttanut sadutusta esikoulujen lisäksi myös lapsikyläperheissään. Swazimaan yliopisto, University of Swaziland, on osallistunut projektiin liittyvien koulutuksien järjestelyihin ja toteutukseen. (Sadutusta Swazimaahan -projektin vuosiraportti 2012, 3.)

Sadusta Swazimaahan -projektissa toimii myös opiskelijoiden toteuttama Satusilta-hanke, jossa tarkoituksena on vaihtaa satuja Suomen ja Swazimaan SOS-lapsikyliä välillä. Näin suomalaiset ja swazimaalaiset lapset saavat tietoa toisensa elämästä, arkipäivästä ja kulttuurista lasten itsensä kertomina. (Laakso 1/2011, 11.) Turun ammattikorkeakoulun opiskelijat järjestävät satukirjeenvaihdon, jonka tavoitteena on lisätä kansainvälisyyskasvatusta ja lasten osallisuutta. Turun ammattikorkeakoulun kaksi sosionomiopiskelijaa käynnisti Satusilta-hankkeen ja loi opinnäytetyökseen Sadutusta Swazimaahan -projektille Satusil-

ta-kaavan. Satusilta-hanke jatkuu valikoituvien opiskelijoiden toteuttamana osana projektia vuoden 2013 loppuun asti. (Lehto & Pulli, 2012.)

Esikoulunopettajat ovat olleet pääsääntöisesti innokkaita ja kiinnostuneita sadutusmenetelmää ja sen kehittämistä kohtaan. Projektin aikana esikoulunopettajat ovat alkaneet sisäistää lapsilähtöisyyden merkityksen varhaiskasvatustoiminnassa ja käsittää, kuinka aikuislähtöistä heidän toimintansa on ollut. Opettajat ovat olleet aktiivisia toimijoita ja äänessä noin 90 – 95 prosenttia esikouluajasta, jolloin lapsilla on ollut hyvin heikot mahdollisuudet osallistua tai saada edes ääntään kuuluviin. (Kuukasjärvi & Swane 2013.)

Sadutusmenetelmän juurtumista Swazimaahan on tutkittu vuonna 2012 ilmestyneessä opinnäytetyössä *Satu lasta ja aikuista yhdistämässä – suomalaisen menetelmän juurruttamisesta swazimaalaiseen kulttuuriin*. Tutkimuksesta ilmeni, että menetelmä oli sulautunut hyvin osaksi esikoulujen arkea. Sitä oli tukenut swazimaalaisten esikoulunopettajien kiinnostuneisuus ja aktiivisuus menetelmää sekä sen kehittämistä kohtaan. Opettajat olivat kokeneet menetelmän hyödylliseksi ja tervetulleeksi. Projektin edetessä ja sadutusmenetelmätietouden sekä -kokemuksen lisääntyessä myös lapsissa oli huomattavissa muutosta muun muassa itsetunnossa ja kielellisessä kehityksessä. Kaikissa esikouluissa menetelmää ei kuitenkaan ollut toteutettu sadutusmenetelmän teoriapohjan mukaan oikeaoppisesti, mikä osaltaan oli vaikeuttanut menetelmän juurtumista ja toivottujen tulosten saavuttamista. (Raittola 2012, 48-49.)

2.3 Opinnäytetyö projektissa

Sadutusta Swazimaahan -projekti on päättymässä vuoden 2013 jälkeen. Opinnäytetyön tutkimustulokset antoivat merkittävää ja mielenkiintoista tietoa projektin kannalta. Tuloksia hyödynnetään projektin arvioinnissa sekä sadutusmenetelmän juurruttamisen välineenä Swazimaassa. Opinnäytetyö käännetään osittain englanniksi ja annetaan projektin yhteistyöesikoulujen opettajien käyttöön.

3 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ

3.1 Kiehtova Afrikka

Jo antiikin ajoista lähtien Afrikka on viehättänyt ja hämmentänyt länsimaalaisia ihmisiä kulttuurillaan. Jopa tähän päivään saakka maanosasta on liikkunut monenlaisia kuvitteellisia tarinoita, ja etenkin siirtomaavallan aikaiset mielikuvat ovat säilyneet vahvoina ihmisten mielissä. Mielikuva Afrikasta viidakkojen ja savannien maanosana sekä eksoottisten eläinten ja ihmisten asuinpaikkana on yhä olemassa. Afrikan uskonnolliset ja hengelliset perinteet kuvataan usein taikuskona ja yhteisölliset perinteiset parantajat poppamiehinä. Valitettavan usein Afrikka on saanut akateemisissakin kirjoituksissa hyljeksityn aseman, ja se on kuvattu katastrofaaliseksi ja toivottomaksi paikaksi. (Teppo 2011, 9.)

Afrikka on köyhä maanosa, erityisen köyhiä ovat Saharan eteläpuoleisen Afrikan maat inhimillisen kehityksen indeksin (Human Development Index, HDI) mittarilla mitattuna. Indeksillä mitataan elintaso, elämän pituusodotusta ja mahdollisuutta koulutukseen 182:ssa maailman maassa. Huonot hallitukset, sodat ja sairaudet vaikuttavat talouden tasapainon horjumiseen merkittävästi, vaikka Afrikassa onkin suunnattomat luonnonvarat. Afrikan väestön rikkautena on monien kielten, kulttuurien ja uskontojen kirjo. (Teppo 2011, 9.)

Afrikassa vallitseva arvojärjestys ja sukupuoliroolit vaikuttavat perheiden valtarakenteisiin. Mies on perheenpää, joka nauttii suurinta arvonantoa afrikkalaisessa kulttuurissa. Mason (2012, 56) kuvaa perinteisestä afrikkalaista, kenialaista, perherakennetta, joka on pysynyt samana satoja vuosia heimosta riippumatta. Ylimpänä on isä tai isoisä, joka on aina korkein auktoriteetti. Seuraavina tulevat pojat ja sitten ketjun alimpana naiset. Naisista vanhin on luonnollisesti korkeimmassa asemassa naisten keskuudessa. Kyseinen rakenne näkyy niin arkielämässä kuin esimerkiksi perintö- ja omistusoikeudessakin. (Mason 2012, 57.)

3.2 Swazimaan kuningaskunta

Swazimaa on noin miljoonan asukkaan kuningaskunta eteläisessä Afrikassa ja sijaitsee Mosambikin ja Etelä-Afrikan välissä. Swazimaa on Afrikan viimeinen absoluuttinen monarkia, jota hallitsee kuningas Mswati III. Swazimaa jakautuu hallinnollisesti neljään piiriin, joita ovat Hhohho, Lubombo, Manzini ja Shiselweni. Maan pääkaupunki on Mbabane, joka sijaitsee Hhohhon piirissä. Maan yleisin uskonto on kristinusko, usein yhdistyneenä ja sekoittuneena paikallisiin kansanuskontoihin. Swazimaassa on kaksi virallista kieltä, jotka ovat englantia ja siSwati. Englantia käytetään maan hallinnollisena kielenä. (CIA World Factbook, 2013a.) Englannin kielen taitoa arvostetaan kovasti, ja sitä opetellaan esikoulussa nuoresta iästä lähtien. Joissain esikouluissa englantia on ainoa hyväksytty käytettävä kieli koulupäivän aikana lasten kielitaidosta riippumatta.

HIV- ja AIDS-tartuntojen määrä Swazimaassa on koko maailman kärkiluokkaa. Vuonna 2009 yli neljäsosa koko maan väestöstä oli tartunnan kantajia, mikä heijastui merkittäväällä tavalla väestön odotettuun elinikään, joka oli hieman päälle 47 vuotta. Ruoasta, kunnollisista sanitaatiotiloista sekä puhtaasta juomavedestä on pulaa joissain osissa Swazimaata. Kaupunkialueilla tilanne on parempi kuin maalaisalueilla. (CIA World Factbook 2013a.) Siirtomaahistorian aikaiset haasteet rasittavat Afrikan kaupunkeja. Kaupunkirakenne jakautuu yhä edelleen köyhiin ja rikkaisiin alueisiin. (Teppo 2011, 275.) Tämä näkyi käytännössä Swazimaassa ympäristössä ja maiseman yleisilmeessä. Esikouluissa, joissa vierailtiin, oli suuri ero kaupunki- ja maalaisesikoulujen välillä. Kaupunkialueilla sijaitsevilla esikouluilla oli taloudellisia resursseja enemmän kuin maalaisesikouluilla. Tiloissa ja tarvikkeissa oli merkittäviä eroja. Kaupunkiesikouluissa oli monipuolisesti koulutarvikkeita, kyniä ja paperia. Lapsille oli myös virikkeellisiä välineitä, kuten pelejä ja leluja. Kaupungissa sijaitsevien esikoulujen tilat olivat myös suhteellisen kookkaita verrattuna maalaisesikouluihin.

Vuoden 2006 tilastojen mukaan köyhyysrajan alapuolella Swazimaassa eli noin 69 prosenttia väestöstä ja työttömyysaste oli noin 40 prosenttia koko väestöstä. Lukutaito on Swazimaassa kohtuullisen hyvä, sillä kyseisenä vuonna 87,8 pro-

senttia yli 15-vuotiaista swazimaalaisista osasi lukea. (CIA World Factbook 2013a.)

Maatalous on swazimaalaisten ihmisten pääelinkeino, joka työllistää arviolta 70 prosenttia työväestöstä. Maissi, sokeri ja riisi ovat tärkeimpiä viljelystuotteita. Swazimaa on taloudellisesti riippuvainen naapurivaltioistaan Etelä-Afrikasta, sillä todella merkittävä osa tuonnista tulee sieltä ja yli puolet koko Swazimaan viennistä menee sinne. (CIA World Factbook 2013b.)

Swazimaan haasteita ovat köyhyys, jatkuvat kuivuuskaudet sekä rankka HIV- ja AIDS-tilanne. Nämä ongelmat ovat merkittävästi yhteydessä toisiinsa. Köyhyys syvenee entisestään ja ruoan tuottamiskyky heikkenee luonnonkatastrofien ja AIDSin myötä. AIDS vaikuttaa merkittävästi aikuisväestön kuolemiin, mikä johtaa lapsien orvoksi jäämiseen. Tämä lisää taas osaltaan köyhyyttä. Terveys heikkenee riittämättömän ruokavalion takia, jolloin ruoan tuottaminen vaikeutuu. (Punainen Risti 2013.) Swazimaassa vallitsee hyvin perhekeskeinen kulttuuri ja tavallista on, että osa suvusta tai koko suku asuu yhdessä. Perheen huoltajan sairastuttua vakavasti tai kuoltua tavallista on, että isovanhemmat huolehtivat lapsista tai vanhemmat sisarukset huolehtivat nuoremmista sisaruksista.

Swazimaassa heijastuvat miesten ja naisten välinen epätasa-arvo muun muassa miesten moniavioisuudessa. Swazimaalaiseen perinteeseen kuuluu, että miehellä on monta vaimoa. Sitä vastoin naisella saa olla vain yksi mies, ja naisen asema on heikko. Kuningas yritti vuonna 2011 asettaa lain, jonka mukaan naiset käyttäisivät perinteistä siveysvyötä ja seksuaalinen kanssakäyminen ennen avioliittoa ja sen ulkopuolella olisi ehdottomasti kielletty. Kansa reagoi tähän vahvasti protestoimalla, joten lakiehdotus hylättiin. Kuninkaalla, Swazimaan korkeimmalla auktoriteetilla, oli 12 vaimoa vuonna 2009. Swazimaan väestön ja maan köyhyydestä huolimatta kuningas elää yllellisissä olosuhteissa. (Globalis 2009.) Tällä hetkellä kuninkaalla on 14 vaimoa ja yksi morsian. Vahva hierarkia näkyi muutenkin swazimaalaisessa arjessa. Huomattiin, että samassa esikoulussa olevat opettajat saattoivat olla eriarvoisessa asemassa. Esikouluissa, esimerkiksi yksityisissä kaupunkilais-esikouluissa, joissa työskenteli myös opettajien esimiehiä, arvojärjestys oli huomattava.

Swazimaan kulttuuri näkyy myös perinteisissä seremonioissa, joihin kuuluu kansantansseja, musiikkia ja värikkäitä perinteisiä vaatteita. Seremonioihin osallistuu tuhansia swazimaalaisia, ja niitä järjestetään useamman kerran vuodessa. (The Government of the Kingdom of Swaziland 2013a.)

3.3 Swazimaan varhaiskasvatus ja lasten asema

Varhaiskasvatuksesta vastaa Swazimaassa sivistys- ja opetusministeriö (Ministry of Education and Training). Varhaiskasvatuksesta käytetään yleensä käsitettä Early Childhood and Care Education eli ECCE, ja vaihtoehtoisia käsitteitä ovat ECCD (Early Childhood Care and Development), ECE (Early Childhood Education) ja ECD (Early Childhood Development). Virallisesti varhaiskasvatuksesta Swazimaassa käytetään kuitenkin käsitettä ECCE, koska se pitää laajimmin sisällään lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen ja oppimisen. (The Government of the Kingdom of Swaziland 2013b.)

Swazimaassa ollaan toteuttamassa uutta integroivaa lähestymistapaa varhaiskasvatukseen. Tätä uutta ECCE-politiikkaa valmistellaan ja toteutetaan samassa viitekehyksessä lapsen vapauksien ja oikeuksien kanssa. Niihin kuuluvat lapsen terveys, ravitsemus, hoiva ja huolenpito sekä psykososiaaliset ja koulutukselliset tarpeet. Nykyään Swazimaassa on esimerkkejä myös perhe- ja yhteisökeskeisistä varhaiskasvatusmalleista (ECCE), jotka ovat vaihtoehtoina olemassa olevalle keskitetylle esikoulumallille. (The Government of the Kingdom of Swaziland 2013b.)

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma on ollut valmisteilla Swazimaassa jo vuosia. Suunnitelman valmistumisella ei ole lainkaan aikataulua. Pyrkimyksenä olisi, että Sadutusta Swazimaahan -projekti voisi olla vaikuttamassa sen sisältöön. (Sadutusta Swazimaahan -projektin vuosiraportti 2012, 4.)

Varhaiskasvatusta on rahoitettu julkisista varoista, mutta rahoitukseen on tulossa muutoksia. Syynä ovat yksityisessä omistuksessa olevien esikoulujen kohtuuttomat lukukausimaksut ja useimpien lasten köyhät taustat. Vuonna 2012 21,6 prosentilla esikouluikäisistä lapsista oli mahdollisuus osallistua järjestettyyn

varhaiskasvatustoimintaan (ECCE). Puutteelliset sanitaatiotilat, pula puhtaasta vedestä, ruuasta ja oppimateriaalista ovat suuria ongelmia ECCE-keskuksissa. (The Government of the Kingdom of Swaziland 2013b.) Maalaisesikouluissa silmiinpistävää oli tilojen ala-arvoinen kunto, lähes täydellinen opiskelutarvikkeiden puuttuminen ja niin lasten kuin koulunkin yleinen köyhä olemus.

Varhaiskasvatus ei noudata yhtenäistä linjaa, vaan esikouluissa on suuria eroja. Palvelun tuottajissa, maksuissa sekä lasten ja työntekijöiden määrässä on suuria eroja. Uskonnollisuus, yhteisöllisyys ja kaksikielisyys leimaavat varhaiskasvatusta, kuten swazimaalaisten tavallistakin arkea. (Kippo & Mohell 2012, 54; 56.) Kaksikielisyys tuntui vaihtelevan esikoulun mukaan. Köyhissä maalaisesikouluissa, joissa vierailtiin, lapset eivät osanneet englantia juurikaan. Varakkaissa esikouluissa lasten taas ei annettu käyttää siswattia. Englannin kielen taitoa pidetään tärkeänä Swazimaassa, ja sitä vahvistetaan esikouluissa. Esikoulujen luokkakoot olivat kohtuuttoman suuria verrattuna opettajamäärään. Yksi opettaja saattoi vastata yli 30:stä 3 – 6-vuotiaasta oppilaasta.

Swazimaalaisten lasten asema on heikko. Heitä käytetään hyväksi niin fyysisesti kuin psyykkisestikin. Kolmasosa tytöistä kokee seksuaalista hyväksikäyttöä ja neljäsosa fyysistä väkivaltaa lapsuudessaan. Tämä tapahtuu yleensä heidän kotiloissaan, ja pahoinpitelijä on usein isä tai muu perheenjäsen. Tytöt itse eivät useinkaan ymmärrä, että hyväksikäyttö ja väkivalta ovat väärin, eivätkä puhu siitä. (Humanium 2012.)

Köyhyys, korkeat HIV- ja AIDS-tilastot, seksuaalinen hyväksikäyttö ja vammaisten syrjintä vaikeuttavat lasten kouluun pääsyä. Koulunkäynti on Swazimaassa maksullista. Perustuslaillisista pyrkimyksistä ja korkeimman oikeuden päätöksestä huolimatta peruskoulu ei ole Swazimaassa vielääkään ilmainen. (Humanium 2012.)

Lapsen mielipide otetaan vain harvoin huomioon. Swazimaalaisessa kulttuurissa lasta ei rohkaista itseilmaisuun. Lisäksi kaikilla lasten parissa työskentelevillä swazimaalaisilla ei ole välttämättä riittävää koulusta. Swazimaassa on paljon

orpolapsia HIV- ja AIDS-tartuntojen takia, minkä takia nykypäivänä 10-15 prosentissa perheistä on lapsi perheenpäänä. (Humanium 2012.)

4 SADUT JA SADUTUS

4.1 Satujen merkitys lapselle

Saduilla on suuri merkitys lapselle. Satuja on kerrottu ja luettu kautta aikojen lasten viihdyttämiseksi, lohduttamiseksi ja rohkaisemiseksi. Satuja kerrotaan myös arkisten asioiden sekä oikeaksi katsotun käyttäytymisen ja moraalien opettamiseksi. Perinteisessä sadussa paha saa aina lopulta palkkansa ja hyvä voittaa. Satujen avulla lapsi oppii keskittymään ja ymmärtämään kuulemaansa. Samalla lapsen sanavarasto karttuu. Keskeistä on myös lapsen tunne-elämän yhteydet satuihin. Satu tuottaa lapselle iloa sekä edistää henkistä hyvinvointia ja kehitystä. Lapsi voi samaistua sadun henkilöön, joka tapahtumien edetessä pystyy selviytymään yksin, ja oppii luottamaan itseensä. Lapsi voi purkaa aggressioita tai kohdata vaikeat ja pelottavat asiat kuvitteellisesti sadun välityksellä. Satu antaa lapselle valmiuksia kohdata elämän haasteita ilon kautta. (Ylönen 2000, 27-28.)

Kuvitteelliset satuhahmot ja suosituimmat kertomukset voivat vaihdella maan ja kulttuurin mukaan. Joillekin kulttuureille kertomisperinne on tyypillistä eikä saduissa tukeuduta satukirjoihin. Lapsen elämäntilanne, tausta, ikä ja kehitystaso vaikuttavat sadun kokemiseen ja tulkintaan, sadun merkitykseen itselleen. (Ylönen 2000, 41.)

Satua voidaan kuvailla kertojan ja kuulijan väliseksi dialogiksi. Kun lapsi kertoo omia kertomuksia, satuja, ne pulppuavat alitajunnasta. Ne ovat lapsen omia kokemuksia ja ajatuksia ympäröivästä elämästä, joita kertomalla lapsi jäsentää omaa maailmaansa. Lapsen kertomukset ovat totisinta totta, eivätkä mitä tahansa höpötystä. (Niskanen 1997, 11.) Martin (2004, 77) on samaa mieltä siitä, että lapsen oma kertomus, satu, syntyy hänen oman elämänsä aineksista. Tyypillistä on sadun omakohtaisuus ja yhteys lapsen omaan elämään. Tulkinnanvaraiseksi kuitenkin usein jää, mikä lapsen kertomuksessa on totta ja mikä keksittyä. Tavallisesti sadussa ovat läsnä todellisuus ja kuvitteellisuus, usein samanaikaisesti tai vuorotellen. Sadun kautta lapsi pystyy puhumaan elämästään, niin

kuvitellusta, todellisesta kuin mahdollisestakin, sekä tuomaan sen näkyväksi aikuiselle. (Martin 2004, 78; 92.) Riihelä (2012, 197) toteaa, että kertominen on lapselle sanallista leikkiä. Satujen kertominen on leikkimistä ja uuden keksimistä vuorovaikutuksessa ja tietyssä kontekstissa ympäristön, kulttuurin ja muiden lasten kanssa (Riihelä 2012, 230).

4.2 Sadutuksen synty, idea ja vaiheet

Sadutusmenetelmän kehittäminen alkoi Suomessa 1980-luvulla koulupsykologi, valtiotieteen tohtori Monika Riihelän toimesta. Hänen aloitteestaan vuonna 1995 käynnistetyn Satukeikka-hankkeen sekä valtakunnallisen kehittämishankkeen, Kuperkeikkakyyti-verkoston, kautta menetelmästä tuli laajasti sovellettu ja käytetty. Myös useat muut hankkeet, tuhannet lapset, vanhemmat ja eri alojen ammattilaiset ovat vaikuttaneet merkittävästi menetelmän kehittämiseen ja muokkautumiseen. Tutkija Liisa Karlsson johti yhdessä Monika Riihelän kanssa Satukeikka-hanketta, jossa menetelmä sai nimekseen sadutus. Sadutus on löytänyt toimivat muodot ja toimintatavat heidän avullaan. (Karlsson 2003, 100.)

Sadutuksessa annetaan lapselle mahdollisuus kertoa omista ajatuksistaan. Ideana sadutuksessa on, että aikuinen pyytää lasta kertomaan sadun tai tarinan, jonka hän lupaa kirjoittaa muistiin juuri lapsen kertomalla tavalla. Sadun ollessa valmis aikuinen lukee sen ääneen lapselle, ja lapsi saa halutessaan korjata tai muuttaa satua. Sadutuksen avulla aikuinen voi tehdä lapsen oman kulttuurin näkyväksi. (Martin 2004, 80.) Karlsson ja Riihelä (2006, 18) kiteyttävät sadutuksen toimintaohjeen näin: ”Kerro satu tai tarina. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä mikäli haluat.”

Sadutus koostuu neljästä eri vaiheesta, joita ovat kertominen, kirjaaminen, kertomuksen ääneen lukeminen sekä kertojan ehdoin kertomuksen korjaaminen. Jokainen vaihe on tärkeä, jotta saadaan kertojan omat ajatukset julki. Lasta sadutettaessa aikuinen on aktiivinen kuuntelija ja lapsi saa päättää, miten ja millä tavoin hän kertoo kertomuksen tai jättää kertomatta. Lapsen kertomus voi olla

esimerkiksi kertomus omasta elämästä tai kuultu tai luettu tarina. Lasten kertomuksissa heijastuu heidän oma ajatusmaailmansa sekä kokemuksensa. (Karls-son & Riihelä 2012, 174-175.)

Sadutuksen ytimenä on käsitys lapsesta ja aikuisesta sekä heidän välisestään toiminnasta. Ihminen oppii ja löytää uutta ollessaan itse aktiivinen ja etsiessään vastauksia kysymyksiinsä. Sadutus auttaa aikuista kuulemaan lapsen mielessä liikkuvia ajatuksia. Kun ajatuksia kuunnellaan ja kirjataan muistiin, ne muuttuvat erityisen tärkeiksi. Lapsi saa kertoa juuri niistä asioista, joista hän haluaa kertoa juuri sillä hetkellä. Näin lapsi tulee kuulluksi sadutuksen kautta ja huomaa, että hänen ajatuksensa kiinnostavat aikuista. Kun satuja dokumentoidaan ja säilytetään, lapsi huomaa, että hänen kertomuksensa ja niiden tuoma tieto ovat merkityksellisiä. Säännöllinen sadutus muuttaa lasten kanssa työskentelevän aikuisen suhtautumista lasten esiin tuomiin ajatuksiin. Näin lapset oppivat, että he voivat luottaa siihen, että heidän aloitteensa ja ajatuksensa otetaan vakavasti erilaisissa tilanteissa. (Karls-son 2003, 110.)

Lapset vahvistavat itsetuntoaan saadessaan kertoa kertomuksiaan. Sadutusmenetelmän avulla voidaan antaa yksittäiselle lapselle jakamaton huomio ja lisätä mahdollisuuksia ilmaista itseään. Näin myös hiljaiset lapset saadaan rohkaistua mukaan. (Karls-son 2003, 113.)

Lasten ja nuorten omia suullisia ja kirjallisia tuotoksia voidaan käyttää osana kirjallisuusterapiaa sekä ennaltaehkäisevästi että kuntouttavina ja parantavina välineinä. Eri keinoin harjoiteltu itseilmaisuu vahvistaa lasten ja nuorten itsetuntoa ja itsetuntemusta ja edistää näin tervettä kasvua ja kehitystä. (Arvola & Mäki 2009, 13.)

Sadutus on vahvasti yhteistä, yhteisöllistä ja samalla henkilökohtaisesti koskettavaa. Se tapahtuu juuri tässä hetkessä, vain paikalla olijoiden kesken. Intensii- vinen kuuntelija osaa ja pystyy arvostamaan toisen ajatuksia, mikä synnyttää innostuksen kertoa. Kertomus syntyy kertojan hiljaisesta tiedosta hänen mieles- sään. (Karls-son 2003, 111.)

4.3 Sadutus osallistavan ja lapsilähtöisen toiminnan edistäjänä

Sadutusmenetelmä luo pohjan osallistavalle ja lapsilähtöiselle toimintakulttuurille. Kaikkien työpanos ja jokaisen omat näkökulmat ovat tärkeitä yhteisen toiminnan rakennuselementtejä osallistavassa toimintakulttuurissa. (Karlsson 2003, 84.) Sadutus tuo esiin lapsen piilossa olevan oman kulttuurin sekä ennen kaikkea se korostaa vastavuoroista kuuntelua, kerrontaa ja toisen ajatusten vakavasti ottamista. Sadutus on väline, jolla saa tietoa ja jolla voi kertoa omista mietteistään. (Karlsson 2003, 10-11.)

Sadutuksessa perinteiset roolit kasvatus-, opetus- tai asiantuntija-asetelmassa muuttuvat. Kertoja eli lapsi päättää, mikä on kertomuksen oikea muoto, ja hän saa muokata sitä halutessaan. Aikuinen seuraa lasta kertomuksessa sinne, mihin lapsi hänet vie. (Karlsson 2003, 112.) Lapsi saa vapaasti valita, mistä hän kertoo, hänelle annetaan hetki aikaa omalle puheenvuorolle sekä tilaa omille ajatuksille ja aloitteille. Tarkoituksena ei ole saada aikaan mahdollisimman hyvää satua vaan osoittaa aitoa kiinnostusta lapsen sanomaa kohtaan. Aikuisen ei ole tarkoitus johdatella lasta kysymysten ja tehtävien avulla. (Karlsson 2003, 127.) Menetelmää käytetään ja sovelletaan esimerkiksi kotona, neuvolassa, päivähoidossa, koulussa, erityisopetuksessa, terapiatyössä sekä kansainvälisyyskasvatuksessa. (Karlsson & Riihelä 2006, 19.)

Saduttamisessa hiljaiset lapset saavat äänensä kuuluviin, kun taas toisaalta puheliaat kiinnostuvat kuuntelemisesta. Saduttaminen vahvistaa ja tiivistää ryhmän yhteishenkeä. (Airaksinen & Karkkulainen 2012, 16.) Yleensä lapset kertovat mielellään, mutta joskus tietämättömyys sadutuksesta voi muodostua kertomisen esteeksi. Toiminta on myös saattanut aiemmin olla hyvin aikuisjohtoista ja etukäteen yksityiskohtaisesti suunniteltua, jolloin lapselle on saattanut muodostua omista kyvyistään puutteellinen käsitys. (Karlsson 2003, 71.) Jatkuvat odotukset, arvioinnit ja arvostelut heikentävät lasten itsetuntoa. Usko omiin kykyihin vähenee, ja oppimiselle tulee esteitä. Opettajan ennakkoasenteilla ja käsityksillä on suuri vaikutus siihen, uskooko lapsi omiin kykyihinsä ja sitä kaut-

ta, mitä hän tulee oppimaan. Vallitsevat odotukset ja käsitykset vaikuttavat lapsen oppimissuorituksiin. (Karlsson 2006, 14.)

Satujen dokumentointi perustuu kerrotun kirjaamiseen. Kun lasten kertomuksia dokumentoidaan, aikuisen täytyy olla kiinnostunut siitä, mitä lapsi kertoo. Dokumentoinnissa ei ole tarkoitus kirjata aikuisen asettamia kysymyksiä, vaan keskittyä lapsen omaan ajatusmaailmaan. Kun lapselle annetaan mahdollisuus kertoa asiakokonaisuus ja dokumentoidaan se, lapsella on mahdollisuus kertoa omista ajatuksistaan, joiden olemassaolosta aikuinen ei edes tiedä. Tärkeää on antaa lapselle aloitteentekomahdollisuus, jolloin lapsi voi kertoa, mitä hän on ajatellut ja miksi. (Karlsson 2003, 95.)

Dokumentointia ei tehdä salaa lapsilta, vaan se on julkista. Näin myös lapset oivaltavat sadutuksen idean, kun dokumentointi tehdään heidän nähtensä ja lopuksi kertomus luetaan ääneen. Sadutusedokumentoinnin avulla lasten osaaaminen on tullut näkyväksi heidän kanssaan työskenteleville aikuisille. Myös aikuisten osuus on tullut näkyväksi dokumentoinnin avulla. Aikuiset pystyvät arvioimaan lasten kuuntelemista ja omaa työskentelyään dokumenttien avulla. (Karlsson 2003, 95-97.)

Lapsen pitää saada päättää, kenelle hänen kertomuksensa luetaan. Lapsesta on yleensä tärkeää ja mukavaa, että kertomus luetaan ääneen myös esimerkiksi muille lapsille tai vanhemmille. Lapselle on usein hyvin tärkeää, että muut kuuntelevat heidän tarinaansa. Se on lapsen oman kertomuksen arvostamista ja julkistamista. (Karlsson 2003, 53.)

4.4 Lapsinäkökulmainen tutkimus sadutusta hyödyntäen

Karlsson (2012, 24) kuvaa lapsinäkökulmaisen toiminnan ja tutkimuksen lähtökohdaksi sen tiedon, joka saadaan lapsilta. Merkittävää on kuitenkin myös ammattilaisten osaamisen ja tiedon liittäminen lapsilta saatuun tietoon vastavuoroisella toiminnalla. Lapsen näkökulman huomioon ottaminen ei vähennä tai pois sulje aikuisen roolia. Koko yhteisön tarkastelua ja kaikkien näkökulmia tarvitaan. Lapsinäkökulmainen tarkastelukulma on varsin uusi verrattuna aikuisnäkökul-

maan. Lapsen osallisuus, asema ja tasa-arvo ovat kuitenkin tärkeitä seikkoja, jotka ovat puhuttaneet jo pitkään. (Karlsson 2012, 26.)

Lapsinäkökulmaista tutkimusta edistetään Suomessa Lapset kertovat ja toimivat -tutkijaverkoston avulla. Tutkijaverkosto paneutuu erityisesti lasten kokemusten äärelle koordinoimalla tutkimus- ja kehittämishankkeita, seminaareja sekä koulutusta. Tärkeintä on lapsen aito kuunteleminen, vastavuoroisuus toiminnassa sekä lapsen ottaminen mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sadutusmenetelmän liittäminen tutkijaverkoston toimintaan on yksi oleellinen osa toimintaa. Tutkijaverkostolla on useita kansainvälisiä yhteistyötahoja ja hankkeita. (Lapset kertovat 2013.)

Sadutusta on kehitetty ja tukittu jo toistakymmentä vuotta. Sadutusmenetelmästä ja sen käyttämisestä on tehty lukemattomia tutkimuksia, joissa se on todettu toimivaksi menetelmäksi. Kasvatustieteen tohtori Liisa Karlsson on muun muassa tehnyt *Saduttamalla lasten kulttuuriin* -tutkimuksen, jossa tutkittiin ja analysoitiin sadutusta, sen kehittämistä ja vaikutuksia lapsen aseman parantamiseen. Tutkimus osoitti, että sadutusmenetelmä on oiva väline antaa tilaa lapsen omille ajatuksille sekä muuttaa lasten ja ammattilaisten välistä toimintakulttuuria. (Karlsson 1999, 3.)

Vuonna 2000 ilmestyi ensimmäinen sadutusta koskeva väitöstutkimus *Lapsille puheenvuoro – Ammattikäytännön perinteet murroksessa*. Väitöstutkimuksen tehtävänä oli selvittää, miten lapset saavat mahdollisuuden osallistua aktiivisesti instituutioiden toimintaan. Tutkimus osoitti, että lasten vaikuttamismahdollisuudet lisääntyivät sadutusmenetelmää käytettäessä. (Karlsson 2001, 10.)

Sadutusmenetelmän toimivuuden lisäksi on tutkittu ja analysoitu sadutusmenetelmällä kerättyjä lasten kertomuksia. Tavoitteena näissä tutkimuksissa on ollut selvittää lasten oman tuottaman tiedon avulla, miten lapset pystyvät ilmaisemaan itseään erilaisten teemojen kautta sekä miten lapsi kokee elämän eri ilmiöt. Tuloksena Riihelä (2012) huomasi, että jokaisella lapsella on pienestä pitäen oma maailmansa, jota hän ilmaisee kertomuksellaan, ja Karlsson (2012) huo-

masi, että lasten ja aikuisten kokemukset samasta tilanteesta ovat selkeästi erilaiset. (Lähteenmäki 2012, 315.)

4.5 Sadutus kansainvälisessä toiminnassa

Sadutusta on käytetty osana kansainvälisyyskasvatusta. Kansainvälisyyskasvatus ohjaa toiminnallaan maailmanlaajuiseen yhteisvastuuseen. Tavoitteena on ymmärtää ihmisten erilaisuus ja toimintatavat, kunnioittaa ihmisarvon ja tasa-arvon periaatteita sekä käsittää ihmisten olevan globaalisti riippuvaisia toisistaan. Sadutuksen lähtökohdat ovat samassa linjassa kansainvälisyyskasvatuksen kanssa. (Karlsson ym. 2007, 13.) Eri maiden, kaupunkien ja kulttuurien välillä toteutetut Satusilta-hankkeet ovat osa kansainvälisyyskasvatusta. Lapsien kertomia satuja vaihdetaan eri maiden ja kulttuurien välillä, ja näin lapset saavat tietoa toistensa elämästä. Satusiltoja on rakennettu monien maiden ja kaupunkien välillä, muun muassa Pohjoismaiden sekä Kotkan ja Beirutin välillä. (Karlsson 2003, 174-176.)

Ulkomailla sadutusmenetelmää on hyödynnetty etenkin kehitysyhteistyöhankkeissa, joissa lasten kertomukset antavat merkittävää tietoa työn suunnittelun pohjaksi. Lapsen asema ja psyykkisten ihmisoikeuksien edellytykset kasvavat, kun mielikuvitus ja ilmaisukyky kehittyvät sadutuksen myötä. Lapsi voi käyttää sadutustilannetta myös terapeutisessa mielessä hyväkseen. Heikossa tai vaikeissa olosuhteissa eläneet lapset saattavat kertoa traumaattisista kokemuksistaan joko suoraan tai sadun suojassa. On tärkeää, että lapselle annetaan mahdollisuus käsitellä kokemuksiaan omaan tahtiinsa turvallisesti. (Palonen 2004, 42.)

Suomessa sadutusmenetelmää on käytetty ja sovellettu maahanmuuttajien, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden parissa tehtävässä työssä. Menetelmän avulla saadaan merkittävää tietoa sekä pystytään tutustumaan erilaisista olosuhteista tulleiden lasten arkeen ja kokemuksiin. Turvapaikanhakijalapsien kertomia satuja on tutkittu ja analysoitu. Tulokset ovat olleet rohkaisevia ja anta-

neet mahdollisuuksia kulttuurikysymysten käsittelyyn. (Lähteenmäki 2012, 291.)

5 TUTKIMUSTYÖ

5.1 Tutkimusongelmat ja tutkimuksen tavoitteet

Opinnäytetyön tutkimusongelmat olivat, mitä swazimaalaiset lapset kertovat saduissaan eli mitä keskeisiä aiheita ja teemoja saduista nousee esille sekä miten lapset kuvaavat niitä saduissaan. Tavoitteena oli kuvata ja saada tietoa siitä, mitä swazimaalaiset lapset kertovat saduissaan sekä miten swazimaalainen elämä ja kulttuuri ilmenevät lasten itsensä kertomana.

Opinnäytetyön valmistuttua tavoitteena oli myös tuottaa Sadutusta Swazimaa-han -projektille olennaista tietoa, jota projekti voi hyödyntää arvioinnissaan ja käyttää juurruttamisen välineenä. Opinnäytetyö käännetään osittain englanniksi ja annetaan projektin yhteistyöesikoulujen käyttöön.

5.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyö oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivinen tutkimusote oli opinnäytetyöhön mielekkäin, koska siinä suositaan metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat ja ääni pääsevät esille. Laadullisella tutkimuksella tutkitaan esimerkiksi ihmisten elämää, kokemuksia ja ajatuksia jostakin tietystä aiheesta. Laadullisella tutkimuksella saadaan laajempaa ymmärrystä tutkittavasta asiasta. Saadaan tietoa, jota ei voi pelkästään tilastollisin menetelmin saada. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana ei ole teorian tai hypoteesin testaaminen, vaan aineiston yksityiskohtainen ja monitahoinen tarkastelu. Tutkijan ei ole tarkoitus määrätä sitä, mikä on tärkeää. Kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, ja ihmistä suositaan tiedonkeruun instrumenttina. Laadullisen tutkimuksen aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa sekä tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa. Tapauksia käsitellään ainutlaatuisina, ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on myös tyypillistä, että tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä. Suunnitelmia

muutetaan olosuhteiden mukaisesti ja tutkimusta toteutetaan joustavasti. (Hirsjärvi ym. 2004, 155.)

Suomenkielisissä tutkimusraporteissa ja metodioppaissa laadullisesta tutkimuksesta käytetään synonyymeinä termejä *ymmärtävä*, *pehmeä* ja *ihmistutkimus* (Tuomi & Sarajärvi 2002, 23). Eskola ja Suoranta (2000, 13) hieman kritisoivat tätä, sillä on vaarana, että pehmeät menetelmät nähtäisiin myös tieteelliseltä tasoltaan pehmeämpinä sekä vähemmän tieteellisinä ja arvokkaina kuin kvantitatiiviset eli määrälliset menetelmät. Toisaalta laadullinen tutkimus saattaa olla ihmisten mielestä laadukkaampaa kuin määrällinen tutkimus, koska tutkittavien osallisuus ja näkökulma ovat keskeistä laadulliselle tutkimukselle. (Eskola & Suoranta 2000, 15-16.)

5.3 Aineistonkeruu

Kohderyhmänä tutkimuksessa olivat 3 – 6-vuotiaat swazimaalaiset lapset, jotka osallistuivat esikouluopetukseen Sadutusta Swazimaahan -projektin yhteistyöesikouluissa. Tutkimuksen aineisto kerättiin kohderyhmältä sadutusmenetelmää käyttäen. Yhteistyöesikoulut ovat lisääntyneet projektin edetessä. Vuonna 2011 projektin kanssa yhteistyötä teki 15 swazimaalaista esikoulua. Vuonna 2012 yhteistyöesikouluja oli jo 30 ja vuoden 2013 kevääseen mennessä 40. (Sadutusta Swazimaahan -projektin vuosiraportti 2012, 2.)

Tutkimuksen aineistonkeruun kannalta tärkeässä roolissa olivat Turun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat, jotka toteuttivat käytännössä aineistonkeruuta Swazimaassa yhdessä paikallisten esikoulujen opettajien kanssa. Tutkimuksen aineistoa kerättiin Swazimaassa harjoittelujaksolla olleiden ja samalla projektissa työskennelleiden sosionomiopiskelijoiden toimesta vuoden 2011 lopusta lähtien. Opiskelijat vierailivat työharjoittelujensa ohella projektin yhteistyöesikouluissa ja dokumentoivat lasten satuja projektin mukaisesti.

Sadut dokumentoitiin erityiselle dokumentointilomakkeelle, joka laadittiin projektin toimesta (ks. liite 1). Lomake oli englanninkielinen ja yksityiskohtainen. Tarkoituksena oli, että se antaisi mahdollisimman monipuolisesti tietoa itse lapsen

kertomuksen lisäksi myös sadutustilanteesta ja mahdollisista lapsen kertomukseen vaikuttaneista seikoista. Lapsen kertomuksen lisäksi dokumentoijan tuli kirjoittaa dokumentointilomakkeelle sadutustilanteen kuvaus sekä kirjata lapsen nimi, aika ja päivämäärä, paikka, saduttaja, sadun dokumentoija, sadutettavien lasten lukumäärä, dokumentoitujen sadutuskertojen lukumäärä kyseisellä lapsella, lapsen sukupuoli, lapsen ikä sekä lapsen huoltaja ja huoltajan työtilanne.

Tiedot kirjattiin dokumentointilomakkeisiin englanniksi, mutta lapsen kertomus dokumentoitiin lomakkeeseen sillä kielellä, jolla lapsi sadun kertoi, joko siswatiksi tai englanniksi. Siswatiksi kerrotut sadut dokumentoitiin lisäksi myös englanniksi. Siswatiksi kerrotut sadut käännettiin englanniksi esikoulujen opettajien toimesta paikan päällä sadutuksen yhteydessä. Saduttaja eli sadun kerääjä ja sadun dokumentoija tulee erottaa toisistaan. Kaikki sadut dokumentoitiin opiskelijoiden toimesta dokumentointilomakkeelle, mutta opettaja saattoi toimia yksin tai yhdessä opiskelijan kanssa saduttajana. Opettaja toimi yksin saduttajana tilanteissa, jossa lapsi tai lapset eivät puhuneet tai ymmärtäneet englantia. Opiskelijat olivat läsnä kaikissa projektin dokumentointilomakkeelle dokumentoitujen satujen sadutustilanteissa.

Lapsia voi saduttaa kaikenlaisissa tilanteissa ja monenlaisissa kokoonpanoissa. Sadutus on mahdollista toteuttaa lapsen kanssa kahden kesken tai isommassa lapsiryhmässä. Useat lapset haluavat piirtää kertomuksestaan myös kuvan joko ennen tai jälkeen sadutuksen. (Karlsson 2003, 69; 71.) Sadutustilanteissa mukana oli aina värikynät ja paperia, jos lapsi halusi piirtää sadutusta ennen tai sen jälkeen. Suurimmassa osassa sadutustilanteista lapset halusivat ehdottomasti piirtää kuvan ennen sadutusta ja sitten kertoivat piirroksiensa pohjalta kertomuksen. Useimmiten oltiin kahden kesken lapsen kanssa sadutustilanteissa. Dokumentoijana oltiin myös kahdessa ryhmäsadutuksessa, joissa saduttajana toimi opettaja. Sadutuspaikka oli tilanteen mukaan luokkatiloissa tai ulkona. Lapset olivat todella innokkaita kertojia.

5.4 Tutkimuksen aineisto

Tutkimuksen aineistona olivat vuoden 2011 lopusta vuoden 2013 kevääseen projektissa dokumentoidut sadut, joita oli yhteensä 350. Näistä saduista tehtiin käytännöllinen otanta analysointia varten. Useasta dokumentointilomakkeesta puuttui tietoja tai tekstin luettavuus oli todella huono. Tärkeimpiä valintakriteereitä olivatkin dokumentointilomakkeiden dokumentointitietojen täydellisyys sekä kirjoitetun tekstin luettavuus. Näillä perusteilla tehtiin kaikista projektissa tällä hetkellä dokumentoiduista saduista sadan sadun otanta.

Otannan koko sovittiin yhteistyössä toimeksiantajan kanssa. Sata satua oli riittävä aineisto tutkimusongelmien selvittämiseksi ja kohtuullinen yhden opinnäytetyön tekijän tutkittavaksi. Laadullisen tutkimuksen aineiston riittävyteen koon puolesta ei ole yksiselitteistä määritelmää. Opinnäytetyöstä puhuttaessa määrän monesti ratkaisevat käytettävissä olevat tutkimusresurssit, esimerkiksi raha ja aika. Opinnäytetyö on harjoitustyö, jonka tarkoituksena on osoittaa oman alan ammatillinen oppiminen. Tässä mielessä opinnäytetyön merkittävimpänä kriteerinä ei pitäisi pitää aineiston kokoa. Toki aineiston kokoa on syytä miettiä ja siihen kannattaa kiinnittää huomiota. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87.)

Sosionomiopiskelijat työskentelevät Sadutusta Swazimaahan -projektissa myös syksyllä 2013, jolloin satujen kerääminen ja dokumentoiminen jatkuvat projektin mukaisesti Swazimaassa. Nämä sadut eivät ehtineet osaksi tutkimusta.

5.5 Aineiston analyysi

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään antamaan mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. Pyrkimyksenä voi olla myös jonkun tapahtuman ja ilmiön kuvaaminen tai tietyn toiminnan ymmärtäminen. Tutkijan johtopäätökset ja pohdinnat analyysimenetelmiä käyttäen ovat avainasemassa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen aineistoa tarkasteltaessa voidaan hyödyntää sisällyönanalyysiä. Se sopii hyvin strukturoimattoman aineiston käsittelyyn. Aineistoa

tarkastellaan muun muassa tiivistäen, eroja ja yhtäläisyyksiä etsien sekä eritellen. Se on tekstianalyysia, jossa aineisto on tekstimuotoinen tai sellaiseksi muutettu aineisto. Tutkittavasta asiasta pyritään muodostamaan tiivistetty kuvaus sisällönanalyysin avulla. Sisällön erittelyllä tarkoitetaan dokumenttien analyysia, jossa kuvataan määrällisesti tekstin sisältöä. Sisällönanalyysilla voidaan tarkoittaa niin laadullista sisällönanalyysia kuin sisällön määrällistä erittelyä. Samaa aineistoa analysoidessa voidaan hyödyntää näitä molempia. Sisällön erittely voidaan lukea sisällönanalyysiksi, ja monessa lähteessä niistä puhutaankin synonyymeinä. Sisällönanalyysilla ja sisällön erittelyn rajaa voidaan kuitenkin pitää merkittävänä, koska puhuttaessa sisällönanalyysistä ei puhuta aineiston kvantifioinnista eli määrällisestä erittelystä, joka luetaan sisällön erittelyn piiriin. Käytännön tutkimustyön kannalta ne eroavat huomattavasti toisistaan. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105-110.) Alasuutari (2011, 39) kuvaa laadullisen aineiston analyysin kaksivaiheiseksi ja toteaa siihen kuuluvan havaintojen pelkistämisen ja arvoituksen ratkaisemisen, jotka nivoutuvat kuitenkin käytännössä aina toisiinsa.

Aineistolähtöinen analyysi oli mielekkäin vaihtoehto ottaen huomioon tutkimuksen tutkimusongelmat, koska siinä on avainajatuksena, että analyysiyksiköt eivät ole etukäteen mietittyjä tai sovittuja. Tavoitteena oli, että juuri saduista esille nousseet aiheet ja teemat vievät analyysia eteenpäin. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi voidaan jakaa karkeasti kolmivaiheiseen prosessiin, johon kuuluvat aineiston pelkistäminen, aineiston ryhmittely ja teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110-111). Eskola ja Suoranta (2000, 19) kuvaavat aineistolähtöistä analyysia puhtaalta pöydältä lähtemiseksi, ilman mitään ennakoasettamuksia.

Koska tämän tutkimuksen aineistona oli sata englanniksi dokumentoitua satua, liikkeelle lähdettiin tukkimiehen kirjanpidolla siitä, mitä aiheita saduista nousi esille ja kuinka paljon kutakin. Aineistoon tutustuttiin huolellisesti, satuja luettiin ja niitä käytiin läpi useampaan kertaan monena päivänä. Aineistoa järjestettiin aineistolähtöisen analyysin avulla. Sadut luokiteltiin tiettyihin kategorioihin niistä nousseiden aiheiden pohjalta, ja aineistoa tutkittiin ensin määrällisesti, sisällön

erittelyllä. Sadut jaettiin niistä nousseiden aiheiden pohjalta ensin alustavasti kahdeksaan luokkaan. Aineistoa läpi käytäessä huomattiin nopeasti samojen aiheiden toistuvan yhä useammin saduissa. Analysointia tehtäessä ja saduista yhtäläisyyksiä ja samankaltaisuuksia löydettyä luokkakoko pieneni seitsemään luokkaan, ja lopulta kuuteen luokkaan. Alustavat kahdeksan luokkaa olivat eläinsadut, perhesadut, väkivaltasadut, perinteiset satuaiheet, kouluun liittyvät sadut, uskontoon liittyvät sadut, sekalaiset sadut sekä ruokaan liittyvät sadut. Alustavan luokkajaon jälkeen sadut luettiin uudelleen läpi ja huomattiin, että aiheet eivät ole välttämättä toisiaan pois sulkevia. Tarkastelun jälkeen saduista löydettiin yhdistäviä aiheita ja teemoja, jolloin alustavista kahdeksasta luokasta pois jäivät kokonaan ensin ruokaan liittyvät sadut ja sen jälkeen sekalaiset sadut. Näiden pois jääneiden luokkien sadut sopivatkin satuja kokonaisvaltaisesti tarkasteltaessa paremmin muiden luokkien aiheisiin.

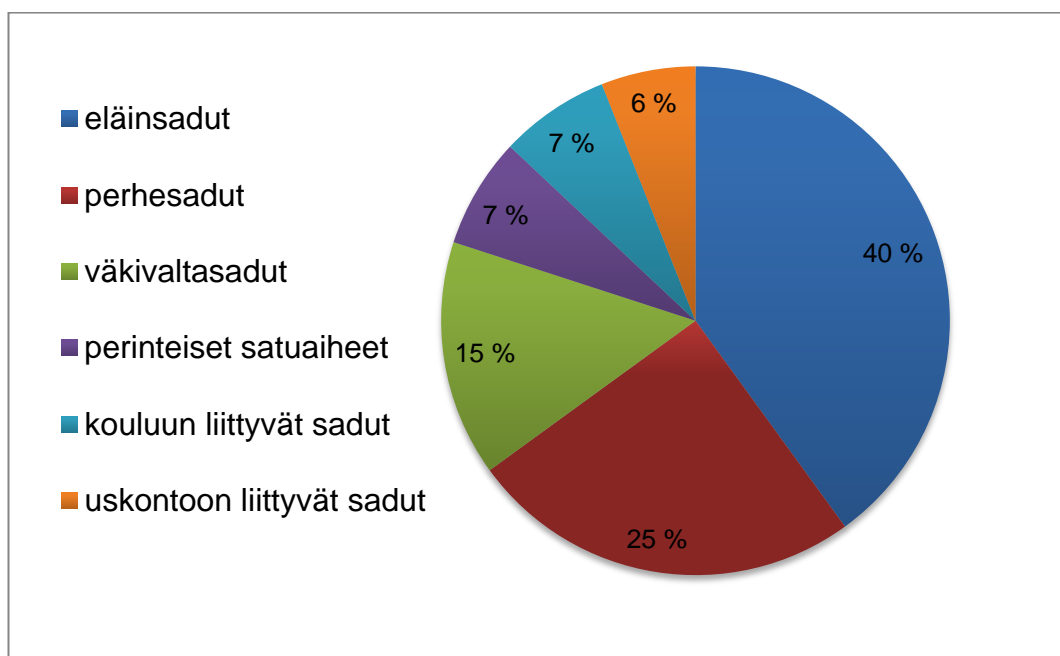
Tämän jälkeen perehdyttiin esille nousseisiin aiheisiin tarkemmin, koska toisena tutkimusongelmana oli tutkia, miten lapset kertoivat saduista esille nousseista aiheista. Tässä vaiheessa tutkimuksen aineiston analysoimisessa käytettiin sisällönanalyysia. Sisällönanalyysilla pyrittiin sanallisesti tulkitsemaan ja tiivistämään aineistoa sekä tekemään niiden pohjalta johtopäätöksiä tutkimusongelmiin. Sisällön erittelyllä päästiin tutkimuksen aineiston analysoimisessa hyvin alkuun, mutta saatiin varsin pintapuolista tietoa. Sisällön erittelyn jälkeen tehtiin sisällönanalyysi, joka toi tarkempaa ja laajempaa vastausta ja näkökulmaa tutkimusongelmiin.

Tärkeää oli huomata, että näin aineisto saatiin vain järjestetyksi johtopäätösten tekoa varten. Järjestetystä aineistosta pyrittiin tekemään mielekkäitä johtopäätöksiä ja tulkintoja eikä vain esittelemään järjestykseen saatua aineistoa opinäytetyön tutkimuksen tuloksina. Sisällönanalyysilla toteutettuja tutkimuksia on kritisoitu juuri tästä syystä. Tutkija esittelee tutkimuksen tuloksina vain järjestetyn aineiston eikä ole kyennyt tekemään aineiston pohjalta mielekkäitä tulkintoja ja johtopäätöksiä. Tutkimus on ikään kuin keskeneräinen, vaikka analyysi olisi-kin kuvattu erittäin tarkasti. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Sadut luokittain

Sadut jakaantuivat lopulta luontevasti kuuteen eri luokkaan: eläinsatuihin, perhesatuihin, väkivaltasatuihin, perinteisiin satuaiheisiin, kouluun liittyviin satuihin ja uskontoon liittyviin satuihin. Sama aihe saattoi toistua myös osittain toisessa luokassa, esimerkiksi eläimiä ja perheenjäseniä esiintyi toimijoina myös muissa luokissa.

Kuvio 1. Satujen jakautuminen luokkiin aihealueittain.

Lasten kertomat sadut liittyivät selvästi eniten eläimiin. Myös perheeseen ja väkivaltaan liittyviä satuja oli paljon. Lasten satujen aiheet käsittelivät myös perinteisiä satuaiheita, koulua sekä uskontoa.

6.2 Eläinsadut

Eläinsaduiksi luokiteltiin sadut, joissa esiintyi pääasiassa eläimiä. Eläimet esiintyivät saduissa monella tavalla ja luonnollisesti kerrottuna. Tyypillisin tapa oli, että eläimet toimivat saduissa ihmismäisesti ja lasten kerronta oli leikinomaista. Saduissa eläimet asuivat taloissa ja tekivät tavallisia arjen askareita, kuten kävivät koulussa ja kaupassa, puhuivat, leipoivat, leikkivät, söivät sekä nukkuivat. Eläimillä oli äiti ja isä, sisaruksia sekä isovanhemmat. Eläimet kulkivat kävellen, juosten tai kombilla, swazimaalaisella bussilla, ja saattoivat matkustaa Swazi- maassa kaupungista toiseen. Useassa sadussa eläinten toiminta liittyi ruokaan, ne joko leipoivat, söivät tai kävivät kaupassa ostamassa ruokaa. Jäätelön, suklaan, kakkujen, karkkien ja riisiin syöminen oli eläimille tyypillistä. Tyypillistä oli, että eläinsaduissa esiintyi monta eri eläintä samassa sadussa sekä myös välillä ihmisiä toimijoina eläinten rinnalla.

Lapset kertoivat saduissaan eläimistä myös niiden omassa elinympäristössään, ja näissä saduissa eläimet käyttäytyivät niille ominaisella tavalla. Tällaisia satuja oli huomattavasti vähemmän. Eläimet olivat ihmisten lemmikkeinä tai niitä nähtiin tiellä, viidakossa tai savannilla. Näissä saduissa tyypillistä eläimille oli toistensa syöminen, pureminen ja kuoleminen.

Eläinten roolit vaihtelivat saduissa. Myös pienemmät eläimet pystyivät syömään isompia eläimiä. Eläimet myös kommunikoivat sanallisesti keskenään.

Useimmiten esiintyvä eläin oli koira. Myös leijona, norsu ja seepra esiintyivät usein. Saduissa esiintyi lukuisia muitakin eläimiä, yhteensä 37 eri eläintä. Edellä mainittujen eläinten jälkeen kirahvi, kissa ja jänis olivat seuraavaksi suosituimpia. Muun muassa delfiini, lammas ja kenguru mainittiin saduissa vain kerran.

Once upon a time there was giraffe. The giraffe went to lion house. And then hippo came to the lion's house to see the lion. And then giraffe want to make some pie to hippo but she was busy. So the lion ask the giraffe let him to bake some pie. But the kangaroo wants to eat hippo's pie. This is the end of my story.
A 5-year-old boy

I saw a snake. It was moving. It was green. It was big with a big head. We took a stone and threw it to the snake and it run away. Then I chase it. I saw a frog. I throw a stone on to the frog and it burst. Put it in a bin. I saw a monkey on a tree and it ran away. I throw a stone on to the monkey. It climbed another tree and hide with the leaves. The leaves get in the eyes of monkey. I saw a frog jumping. It was big. I take a stone and throw it on to the frog. It ran in to the river.

Group storycrafting of 26 children, boys and girls from 3 to 5 years old

There was a giraffe and a dog. The dog go to Shoprite to buy a cake and a chocolate. The dog said: Please I want food. The giraffe said: I don't have food go to Shoprite to buy food and eat. The giraffe said: Please I want a cake. She go to Siteki to buy a chocolate and food.

A 5-year-old boy

6.3 Perhesadut

Sadut, jotka käsittelivät perhettä tai joissa esiintyi perheenjäseniä tai sukulaisia, luokiteltiin perhesatuihin. Tyypillisen sadun toimijana ja päähenkilönä esiintyi pronomini minä. Myös tyttö ja poika olivat päähenkilöinä tavallisia. Kerronta oli hyvin toiminnallista, ja se kuvaili useimmiten sadun päähenkilön elämää. Äiti, isä, sisko, veli, isoäiti ja isoisä esiintyivät jokaisessa sadussa, joko yksinään, vuorotellen tai kaikki samassa sadussa. Minän lisäksi myös tyttö ja poika olivat toimijoina tavallisia. Perheestä kerrottiin luonnollisella tavalla, ja usein kertomuksissa kuvailtiin, mitä oli tehty ja missä oli käyty kenenkin kanssa. Saduissa leikittiin kavereiden ja siskojen kanssa, mutta leikkejä ei eritelty sen tarkemmin.

I live with my mother, she wakes us up, baths us, gives us food then we go to school and then dresses us. We then wash our socks, polish our shoes.

A 4-year-old girl

I am helping my mother when she's cooking. I also make tee to my sisters. I make tee with my friends. She asked to help and I do it. I cook meat and rice and bring it to my mother. I must take it to her and when we are finished the eating I collect the dishes and plates to kitchen. My mother said I cooked good. Parents say I have to go to bed after eating and bath. I must wake up early. I told her that I have bath already. My mother asked money, I got it and said thank you.

A 5-year-old girl

With my mom we pay something that is nice and cheap. And with my daddy we go and pay some soup and chips and bread. And my daddy he pay another one. My mom can go town and shouting my dad. And my said my mom to stop but she didn't stop. My sister came school, mom locked her door and she's gone.

A 5-year-old boy

6.4 Väkivaltasadut

Väkivaltasaduiksi luokiteltiin sadut, joissa esiintyi ampumista, hakkaamista ja tappamista sekä niihin liittyvää kuolemista. Huomiota herättävää oli lasten saduissa esiintyvä väkivalta ja sen määrä. Väkivalta liittyi saduissa usein arkisiin tilanteisiin. Lasten kertomuksissa väkivalta oli usein aivan sattumanvaraista eikä siihen ollut selvää syytä. Poliisi, isovanhemmat, perheenjäsenet ja eläimet esiintyivät saduissa usein. Väkivaltasaduissa ihmiset esiintyivät ihmisinä ja eläimet eläiminä. Pääasiassa ihmisten ja eläinten roolit eivät sekoittuneet ja ihmiset toimivat ihmisille ominaisella tavalla sekä eläimet eläimille ominaisella tavalla.

Saduissa, joissa poliisi esiintyi, tyypillistä oli pidättäminen, aseiden käyttö ja ampuminen. Useassa sadussa poliisi näki apinan ja ampui sen kuoliaaksi. Väkivalta kohdistui useimmiten vahvempien taholta heikompiin ja ihmisten taholta eläimiin. Kerrontatapa oli osittain totuudenmukaista ja osittain leikinomaista. Väkivaltaan ja sen tekijään suhtauduttiin saduissa hyvin neutraalista.

The children went to school. They came back to collect some firewood. They cook, they go to town. They came back home. They cooked another food. The strange man killed their grandmother. When they have come back they found that the strange man has killed the grandmother. And the strange man blew the whistle saying: I have killed your grandmother.

A 4-year-old boy

My grandfather said me and baby must go home. And then said don't go home again. And grandfather is beating my mother. And he says: Don't peep there.

A 5-year-old boy

There was a big mother and there was a little baby. And then police come to talk to the mother and the daddy come to ask who get to

the water and the dad come to see the baby but the mommy went to the doctor. And the doctor called to the police and police shoot the murderer and the police shoot the baby. And the baby died and the big daddy come to see what is going on. And the mommy watched the shores and the big baby come to see her mother but she go to the doctor and the doctor helped the daddy can see.
A 5-year-old girl

6.5 Perinteiset satuaiheet

Perinteiset satuaiheet -luokkaan luokiteltiin sadut, joissa esiintyi tarunomaisia hahmoja ja tarinoita. Osassa saduista esiintyi kansainvälisesti tunnettuja satuhahmoja, kuten Punahilkka, Tuhkimo sekä Kaunotar ja Hirviö. Tyypillisiä hahmoja tässä luokassa olivat myös susi, prinsessa, prinssi ja kuningas.

Tässä luokassa kertomusten tapahtumat etenivät useimmiten leikinomaisesti, tarinamaisesti ja juonimaisesti sekä tapahtumissa saattoi olla yllättäviä käänteitä. Yliluonnollisuus oli myös mahdollista, esimerkiksi päähenkilö saattoi muuttua toiseksi henkilöksi yllättäen. Kertomuksissa oli huomattavissa selvästi piirteitä ja muunnelmia aikuisten kertomista saduista, kuten Punahilkka. Loppu oli yleensä onnellinen. Kiltti hahmo palkittiin, ja tuhmaa hahmoa rangaistiin lopussa. Näissä saduissa lapset myös luokittelivat ihmisiä sekä hahmoja hyviin ja pahoihin.

Tyypillistä oli, että sadut olivat hyvin pitkiä. Samassa sadussa esiintyi usein useampi satuhahmo kerrallaan, ja eri satujen hahmot sekoittuivat keskenään. Uusia hahmoja saattoi ilmestyä satuihin yllättäen.

Once upon a time there was a young girl called Cinderella. She lived with her father and two stepsisters. They were going to buy warm clothes and then Cinderella were busy to dancing. And the granny said the magic will finish that she must wear nicely and after that her granny said keep quiet and wipe your water here said the voice. End.
A 5-year-old girl

The seven fellows and the wolf. Wolf is the same wolf as Red Riding Hood. When there was seven little fellows there was wolf and daddy. Daddy said they must look after house. Don't let wolf in. When daddy went out there was someone knocking on the door.

Daddy don't want wolf to get in. They must not open door. Wolf was bad people. Then wolf pick up things and throw those out of the window. But wolf's thins was block. Then when the people said we don't want to open, wolf ran back to the woods. Then wolf but flowers in his clothes and ran back to the house. Then wolf showed his clothes to people. Then people open the door. When they open the door they knew it was wolf. One was hidden under table, one was hidden bed, one was in clock. Wolf find them. And when daddy came back home he cut the wolf open. He get seven fellows out of tummy. Mom said there is plenty of stones. They put stones in wolf's tummy. Daddy needled wolf's tummy. And daddy push wolf out. Then mom said she didn't know that was wolf. Wolf woke up and was feeling bad. And wolf run back to his place. End.

A 5-year-old girl

6.6 Kouluun liittyvät sadut

Kouluun liittyviksi saduiksi luokiteltiin sadut, joissa esiintyi koulussa opetettavia teemoja. Näissä saduissa tekijä oli useimmiten se tai tämä, ja välillä tekijää ei esiintynyt lainkaan. Sadut noudattivat usein luettelomaista ja esittelymäistä kaavaa, esimerkiksi numeroista, aakkosista tai ruumiinosista.

Number two and number three and number five and number six and number seven and number eight and number five and number ten and number seven. Number six, number eight. It's finished now.

A 3-year-old girl

It's a circle. Purple circle. Two circles. Three circles. Four circles. Five circles.

A 4-year-old girl

6.7 Uskontoon liittyvät sadut

Uskontoon liittyviin satuihin luokiteltiin sadut, joissa uskonnollisuus tuli esille tavalla tai toisella. Tämä ilmeni pääasiassa hahmoissa, joita niissä esiintyi, esimerkiksi Jeesus, Jumala, Kristus ja pappi. Saduissa esiintyvistä hahmoista saattoi päätellä, että lapset kertoivat pääasiassa kristinuskosta. Saduissa esiintyivät myös sanat rukoileminen ja kirkko. Jumalan esiintyminen saduissa oli kaikkein tyypillisintä, ja hänet kuvattiin myönteisellä ja ylistävällä tavalla. Uskon-

toa kuvattiin sekä erillään omasta elämästä että osana sitä. Muutamassa sadussa lapset kertoivat Jumalan vaikutuksesta omaan elämäänsä. Näissä saduissa oli tavallista, että uskonto ilmeni lasten kertomuksissa luonnollisesti osana elämää.

God created heaven and earth.

A 4-year-old boy

I want to pass at school and I thank God for keeping my parents and my brothers and sisters I thank God that I'll pass. That the end.

A 6-year-old girl

In Christ my lord I'm the winner I am the winner like a soldier in the war I will be I am set for war in Christ my lord.

A 3-year-old girl

6.8 Tulosten yhteenveto ja johtopäätökset

Lapset kertoivat saduissaan eläimistä, perheestä, väkivallasta, kouluun liittyvistä asioista, perinteisistä satuaiheista sekä uskontoon liittyvistä asioista. Selvästi eniten lapset käsittelivät eläinaiheita saduissaan, toiseksi eniten perhettä ja kolmanneksi väkivaltaa, jota oli myös suhteellisen paljon. Lasten kertomat sadut olivat värikkäitä ja monipuolisia. Lapset kertoivat samasta aiheesta monesta eri näkökulmasta. Lasten tavassa kertoa oli huomattavissa selkeitä yhtäläisyyksiä, mutta jokaisella lapsella oli silti oma henkilökohtainen tapansa kertoa.

Eläimistä kerrottiin kahdella eri tavalla. Suurimmassa osassa eläinsaduista eläimet käyttäytyivät, elivät ja söivät ihmisten tapaan, kun taas osassa saduista eläimet kuvattiin eläimille tyypillisellä tavalla. Perhesaduissa tyypillistä oli monen toimijan, perheenjäsenen tai sukulaisen, esiintyminen saduissa. Näissä saduissa kerronta oli hyvin toimintapainotteista. Väkivaltasaduissa väkivalta ilmeni useimmiten sattumanvaraisena toimintana. Kerronta oli melko realistista eikä satumaisia piirteitä ollut juurikaan havaittavissa väkivaltasaduissa. Perinteisissä satuaiheissa tyypillistä olivat ylläluonnollisuus sekä tapahtumien kuvailu vaihe vaiheelta juonimaisesti. Toimijat näissä saduissa olivat satuhahmoja. Kerronnan luettelomaisuus ja kaavamaisuus olivat tavallista kouluun liittyvissä saduissa. Näissä saduissa tyypillistä oli numeroiden ja kirjainten toisto peräjälkeen eikä

toimijaa ilmennyt useimmiten lainkaan. Uskontoon liittyvissä saduissa Jumala ja siten kristinusko, joita kuvattiin myönteisellä tavalla, tulivat voimakkaasti esiin.

Tyypillistä oli satujen perhekeskeisyys. Perheenjäsenet mainittiin toimijoina monessa eri merkityksessä. Varsinkin eläin- ja perhesaduissa tämä tuli selvästi näkyviin. Perhesatujen lisäksi myös eläinsaduissa eläimillä oli perhe, esimerkiksi äiti, isä, sisaruksia ja isovanhemmat. Myös muissa luokissa oli usein päähenkilönä tai päähenkilön ohella toimijana esimerkiksi isä tai äiti, vaikka satu muuten käsitteli muuta aihetta. Sadun toimijana oli useimmiten minä, lapsi, tyttö, poika, äiti, isä tai joku eläin luokasta riippumatta. Tyypillistä oli sadun toimijan vaihtuminen toiseen tai useampaan toimijaan, myös kesken sadun.

Lasten kertomukset olivat erittäin toiminnallisia. Niissä esiintyi paljon verbejä, tekemistä ja toimintaa. Tekeminen ja toiminta olivat useimmiten leikkimistä tai ruokaan liittyvää valmistamista, ostamista tai leipomista. Leikkimisen sisältöä tai sen eri muotoja lapset eivät kuvailleet tarkemmin, toisin kuin ruokaan liittyviä asioita. Ruokaa joko valmistettiin, siitä puhuttiin tai sitä ostettiin kaupasta. Tavallista oli myös valmistaa ruokaa yhdessä, toisia varten tai syödä toisen ruokia luvalla tai ilman lupaa. Ruuan tekemisen välineenä oli useimmiten pata tai kattila, ja eri ruoka-aineita mainittiin. Ruuasta puhuttiin yleensä lihana ja riisinä, ja niiden lisäksi esiintyi useita herkkuja, kuten kakkuja, piirakoita, karkkeja, sipsejä.

Satujen toimijat olivat hyvin oma-aloitteisia ja aktiivisia. Kerrontatapa oli useimmiten hyvin lennokasta, eivätkä lapset perustelleet saduissa tapahtuvia asioita sen kummemmin vaan siirtyivät nopeasti aiheesta toiseen. Koti ja kauppa olivat tyypillisiä satujen tapahtumapaikkoja. Ystävyysteema ja yhdessä toimiminen oli yleistä. Lapset kuvasivat paljon tekemistä jonkun toisen kanssa. Harvoin saduissa oli vain yksi toimija. Tyypillistä saduissa oli myös puhuminen ja väittely, jotka ilmenivät saduissa useina puheenvuoroina. Useissa saduissa oli alku ja loppu. Sadut alkoivat sanoilla ”once upon a time” (olipa kerran) ja loppui ”the end” (loppu) tai ”I’m finished” (olen valmis).

Satujen tarinamaisuus sekä todellisuuden ja kuvitteellisuuden sekoittuminen näkyivät eläinten ihmismäisen käytöksen lisäksi muissakin tilanteissa. Satujen toimijoiden valtasuhteet sekä kyvyt ja voimat toisiinsa verrattuna vaihtelivat todellisuudesta poiketen. Pienemmät ja heikommat saattoivat olla vahvempia kuin isommat ja vahvemmat. Tämä näkyi esimerkiksi apinan syödessä norsun. Poikkeuksena tästä olivat kuitenkin väkivaltasadut, joissa pääsääntöisesti auktoriteetti oli korkeamman ja vahvemman aseman omaava.

Lasten kertomat sadut kertovat siitä kulttuurisesta toimintaympäristöstä ja yhteiskunnasta, jossa he elävät. Ne ovat ikkunoita erilaisiin perinteisiin, käsityksiin hyvästä ja pahasta sekä kulttuuriin ilmiöihin. Saduissa heijastuvat lasten omaksut ratkaisu- ja käyttäytymismallit. (Karlsson ym. 2007, 12.) Kertomus syntyy aina jostain kokemuksesta. Lapsen kokemusmaailma tulee esiin siinä ympäristössä ja yhteiskunnallis-historiallisessa tilanteessa, jossa hän elää. (Karlsson 2010, 130.) Johtopäätöksenä todettiin, että saduista esille nousseet aiheet kuvastavat swazimaalaisten lapsien arkea. Satuja ei tulkittu niiden todellisuuden ja kuvitteellisuuden kautta, koska satujen kertominen on näiden kahden rajalla leikkimistä. Tarkoituksena ei ollut vertailla, mikä satu on totta ja mikä ei. Tärkeintä oli huomata, miksi lapset kertoivat juuri näistä tietyistä aiheista.

Tutkimuksen kannalta oli mielekästä tulkita ja tehdä johtopäätöksiä, miksi lapset kertoivat juuri näistä aiheista. Nämä aiheet koskettivat heidän elämäänsä jollakin tasolla, ja he kertoivat heille läheisistä ja omakohtaisista aiheista. Sadut kumpusivat lasten mielistä omakohtaisesti tunnettujen, kuultujen, luettujen ja nähtyjen asioiden kautta. Esille tulleet aiheet koskettavat swazimaalaisten lasten arkea ja näin kuvastavat samalla swazimaalaista kulttuuria.

Eläimien suuri esiintyvyys lasten kertomissa saduissa oli luonnollista. Se kertoi lasten kokemuksista ja ajatuksista eläimistä. Eläinten kautta lasten oli ehkä helppo myös kertoa satuja. Swazimaassa on rikas eläinkunta, joten se heijastui lasten satuihin. Saduissa esiintyvät eläimet olivat pääosin tyypillisiä afrikkalaisia eläimiä. Lasten saduissa esille tulleet satujen monet toimijat, erityisesti perheenjäsenet ja toimintaympäristöt voivat kuvastaa swazimaalaiselle kulttuurille tyypillistä yhteisöllisyyttä ja perhekeskeisyyttä. Väkivallan suuri esiintyvyys sa-

duissa kertoi, että swazimaalaiset lapset olivat olleet tavalla tai toisella tekemisissä väkivallan kanssa. He olivat voineet kuulla, nähdä, lukea tai kokea väkivaltaa. Väkivaltasadut voisivat osaltaan myös kuvastaa swazimaalaista epätaasa-arvoa, koska saduissa heikommalla osapuolella ei ollut mitään mahdollisuuksia vahvempaa auktoriteettia omaavaa vastaan. Perinteisten satuaiheiden esiintyvyys saattoi juontaa juurensa kuulluista tai nähdyistä saduista. Juonellisuudesta, rakenteesta ja satuhahmoista saattoi päätellä, että lapsille oli kerrottu satuja. Numeroiden ja aakkosten luetteleminen kouluun liittyvissä saduissa ja Jumalasta ylistävästi kertominen uskontoon liittyvissä saduissa ilmensivät opittuja asioita, joita koulussa mahdollisesti painotetaan vahvasti. Ruoan toistuva esiintyminen saduissa saattoi kuvastaa sitä, ettei monipuolinen ja säännöllinen ateria ole swazimaalaiselle lapselle itsestäänselvyys.

7 POHDINTA

7.1 Tutkimustyön eettisyys

Tutkimuksen etiikkakysymyksissä otettiin huomioon erityisesti vieras kulttuuri ja lapset kohderyhmänä. Ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa eettisen perustan muodostavat ihmisoikeudet (Tuomi & Sarajärvi 2002, 128). Lähtökohtana täytyy olla aina periaate, jonka mukaan lapsen omaa tahtoa pitää kunnioittaa eikä tutkimukseen osallistumiseen riitä yksin vanhempien suostumus. Kansainvälisesti ei ole olemassa ihmistieteissä yhtenäistä linjausta siitä, koska edellytetään vanhempien lupa lapsen tutkimukseen osallistumiselle ja koska taas ei. Ikärajoihin toisinaan vaikuttaa myös, missä aineistonkeruu toteutetaan. (Kuula 2006, 148-149.) Swazimaalaista kulttuuria ja swazimaalaisten toimintatapoja kunnioitettiin, vaikka ne poikkesivatkin länsimaalaisista lähtökohdista. Kuula (2006, 218) kuvaa, että vierasta kulttuuria tutkittaessa tutkijan eteen saattaa tulla tilanteita, joissa hän ei hyväksy tai ymmärrä mitä tapahtuu, koska tutkijan oma elämä pohjautuu tutkittavasta kulttuurista poikkeaville kulttuurisille itsestäänselvyyksille.

Sadutusta Swazimaahan -projekti ei edellyttänyt erillisen tutkimusluvan hakemista tutkimukselle. Lasten vanhemmilta kysyttiin kirjallisesti lupa lasten osallistumiselle projektiin sekä lasten kertomusten ja tuotosten käyttämiseen projektissa (ks. liite 2). Kuula (2006, 151) muistuttaa, että tutkimuksesta informointi pitää suunnitella aina kohderyhmän mukaisesti, erityisesti kun kyseessä ovat lapset. Sosionomiopiskelijat lisäsivät projektin ja sadutusmenetelmän tietoutta ja vahvistamista vieraillessaan projektin yhteistyöesikouluissa. Uuteen esikouluun mentäessä esittäytyttiin aina ensiksi opettajalle ja lapsille. Opettajaan oltiin joka kerta yhteydessä puhelimitse. Jokaisessa sadutustilanteessa koettiin ensiarvoisen tärkeäksi, että lapselle kerrottiin, mitä tapahtuu. Sadutuksen vaiheet tuotiin julki lapselle ennen sadutuksen aloittamista. Sadutustilanteissa täytyi muistaa, että tarkoituksena ei ollut saada mahdollisimman pitkää satua hyvine juonenkäänteineen vaan lapsen oma ääni oikeasti kuuluviin. Jos lapsi ei halun-

nut sanoa mitään, ei häntä siihen pakotettu tai johdateltu kysymyksillä. Näillä periaatteilla toimittiin ja tilanteissa, joissa paikallinen opettaja sadutti, pidettiin huoli oikeaoppisen sadutuksen toteuttamisesta muistuttamalla häntä jokaisesta vaiheesta.

Eettistä oli käyttää tiedonkeruuvälineenä sadutusmenetelmää, koska tutkimuksen aineiston tiedon tuottivat lapset. Tärkeää oli myös lapsen kohtaaminen tasa-arvoisena toimijana ja aikuisen ja lapsen syvään keskinäiseen vuorovaikutukseen keskittyminen. Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää oli, että sadutusmenetelmää oli käytetty oikein.

Tutkimusraportissa esiintyy esimerkkejä lasten saduista niin, että niistä ei voi tunnistaa yksittäistä lasta. Sadun kertojasta on näkyvissä vain ikä ja sukupuoli, joten anonymisuus toteutuu. Tunnistettavuuden estäminen on hyvän etiikan periaate, ja lähtökohtana tulee olla tutkittavien suojelu ja yksityisyyden suojaaminen (Kuula 2006, 201).

7.2 Tutkimustyön luotettavuus

Tutkimusmenetelmien luotettavuutta on tyypillisesti käsitelty metodikirjallisuudessa kahden käsitteen kautta: validiteetin ja reliabiliteetin. Validiteetilla tarkoitetaan, että tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattu sekä reliabiliteetilla sitä, että tutkimuksen tutkimustulokset ovat toistettavia. Tätä käsitystä on kuitenkin kritisoitu monen tutkijan toimesta laadullisen tutkimuksen piirissä, koska ei ole mielekasta jakaa tulkintoja ”väärin” ja ”oikeisiin” suhteessa totuuteen. Tärkeää on huomioida tutkimus ja koko siihen liittyvä prosessi kokonaisuutena. Jokainen vaihe alusta loppuun täytyy olla sidoksissa toisiinsa ja sitä kautta perusteltavissa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133-135.) Hirsjärvi ym. (2004, 217) puhuvat laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin yhteydessä myös validiteetista ja reliabiliteetista, mutta painottavat tutkijan tarkkaa selontekoa tutkimuksen kaikista vaiheista.

Tutkimuksen luotettavuus painottui raportissa koko tutkimusprosessin kattavalla kuvauksella. Prosessi tuotiin esiin vaihe vaiheelta ja tutkimustyötä tehtäessä

vaiheita tehtiin lomittain ja tarvittaessa palattiin aikaisempiin vaiheisiin ja tarkasteltiin työtä kokonaisuutena. Jokainen vaihe vaikutti niin edelliseen kuin seuraavaankin vaiheeseen, ja kaikki vaiheet olivat sidoksissa jatkuvasti keskenään. Koska tulokset olivat kuvauksia ja johtopäätöksiä tarkkojen tilastojen sijaan, pidettiin erittäin tärkeänä aineistonkeruu-, analysointi- ja raportointivaihetta sekä niiden tiivistä yhteyttä toisiinsa koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimusprosessi kirjoitettiin hyvin auki, että lukija ymmärtää, miten johtopäätöksiin tultiin. Aineistonkeruu- ja analysointitavat perusteltiin. Tutkimustulokset ja johtopäätökset vastasivat tutkimusaihetta sekä antoivat vastauksen tutkimusongelmiin.

Aineistonkeruutavan luotettavuutta tarkasteltiin sadutusmenetelmän toteutumisen ja sen oikeaoppisen käyttämisen kautta. Aineistonkeruun luotettavuuteen vaikutti varmasti moni seikka. Puutteita huomattiin luotettavuuden toteutumisessa aineistonkeruuta Swazimaassa suoritettaessa. Huomattiin, että saduttajalla oli merkittävä vaikutus sadutustilanteeseen ja näin myös lapsen kertomukseen kolmella eri tavalla. Kokemuksen mukaan saduttajalla oli merkitystä kielenkäytön, aikuisen tuttuuden ja sadutusmenetelmän oikeaoppisen käytön kannalta. Osasta esimerkkisaduista huomaa, että englantia ei ollut sadutettavan lapsen äidinkieli. Lapsi ei luultavasti pystynyt ilmaisemaan itseään täysin sillä tavalla kuin oli tarkoitus. Englanti ei myöskään ollut tutkimuksen aineiston satuja dokumentoineiden sosionomiopiskelijoiden äidinkieli. Vaikka sadutettava lapsi puhui englantia, huomattiin, että lapset ymmärsivät aksenttinsa tai kohtalaisen englannin kielen taitonsa takia paikallisten esikouluopettajien englantia paremmin kuin opiskelijoiden. Osa lapsista ei kuitenkaan puhunut lainkaan englantia, jolloin oli lapsilähtöisempää, että opettaja sadutti heitä siSwatiksi. Tämä ei kuitenkaan aina ollut mahdollista, koska joissakin esikouluissa siSwatin käyttö koulupäivän aikana oli kokonaan kielletty.

Jos saduttajana toimi lapsille tuttu aikuinen, kuten opettaja, lapsi saattoi olla vapautuneempi sadun kertojana. Vaikka lapset lähestyivät saduttajaa alusta asti avoimesti ja estottomasti, sadutustilanne vieraan valkoisen ihmisen kanssa oli heille uusi ja jännittävä kokemus. Kulttuurisesti erilaisessa toimintaympäristössä toimiminen oli aluksi haastavaa myös saduttajalle. Mitä useampia kertoja vierail-

tiin samassa esikoulussa, sitä tutummaksi ja turvallisemmaksi kanssakäyminen tuli ja sadutustilanteista tuli huomattavasti luonnollisempia. Samaa lasta sadutettiin myös useampia kertoja. Tutkimuksissa on todettu, että säännöllinen saman lapsen sadutus antaa eniten, sillä ensimmäisillä sadutuskerroilla toiminta saattaa tuntua oudolta puolin ja toisin (Karlsson yms. 2007, 9). Tilanteista yritettiin tehdä mahdollisimman mielekkäitä lapsille, jotta luottamuksellinen vuorovaikutussuhde syntyisi ja lapsi voisi kertoa todelliset ajatuksensa. Kokemuksen lisääntyessä sadutus muuttui varmemmaksi.

Lapsen osallisuutta ja kuuntelua tutkimuksessa ei itsessään takaa mikään tutkimusmenetelmä. Merkittävintä on se, miten menetelmää käytetään. Aikuisen ja lapsen ajatukset ja kulttuurit eroavat toisistaan, joten aikuisella täytyy olla herkkyyttä huomata ja tulkita lapsen ilmauksia niitä väärin ymmärtämättä tai arvottamatta. (Karlsson 2010, 133.) Sadutusmenetelmän tavoitteiden onnistumisen kannalta merkittävää oli menetelmän oikeaoppinen käyttö, mikä heijastui luotettavuuteen. Karlsson ja Riihelä (2012, 177) kertovat, että sadutusmenetelmän kehittelytyön aikana lapsen kertomuksen sanatarkka kirjaaminen ja mahdollisuus muutoksiin osoittautuivat hyvin merkittäviksi. Vaikka lapsi ei haluaisikaan korjata mitään, mahdollisuudella korjaukseen varmistetaan, että lapsi on tullut ymmärretyksi tarkoittamallaan tavalla. Kuten Raittola (2012, 40) toteaa projektin väliarviointina toimivassa opinnäytetyössään, sadutusmenetelmää ei ole toteutettu kaikilta osin swazimaalaisten esikoulunopettajien toimesta täysin oikeaoppisesti swazimaalaisen aikuislähtöisen oppimiskulttuurin ja perinteisten oppimiskäsitysten vuoksi.

Esikoulunopettajien tyyli saduttaa koettiin välillä painostavaksi. Aikapula ja yhden opettajan vastuulla oleva suuri lapsimäärä vaikuttivat negatiivisesti lapsen yksilölliseen ja aitoon kohtaamiseen. Opettajat myös saattoivat korjailla oman mielensä mukaan lapsen kertomaa satua tai jotain sen kohtaa sekä johdatella lapsia kertomaan jostakin tietystä aiheesta tai jollakin tietyllä tavalla. Näissä tilanteissa opettajia muistutettiin, että jokaisen lapsen satu oli hyvä sellaisenaan eikä sitä pitänyt korjata. Kulttuurilliset toimintatapojen erot korostuivat tällaisissa tilanteissa. Osa opettajista ei välttämättä käsittänyt, miksi esimerkiksi lausera-

kenteita ja sanamuotoja ei saanut korjata tai lapsen kertomaa vihreää aurinkoa ei voinut muuttaa keltaiseksi auringoksi. SiSwatiksi sadutetut sadut käännettiin englanniksi esikoulunopettajien toimesta, joten ei voi olla täysin varma, että sadut käännettiin juuri lasten kertomalla tavalla.

Haastavaksi koettiin relevanttien lähteiden löytäminen koskien swazimaalaista kasvatus- ja oppimiskulttuuria, sillä aiheesta ei löytynyt juurikaan tutkimuksellista tietoa.

7.3 Ammatillinen kasvu

Tutkimuksen tekeminen oli todella opettavainen ja avartava prosessi. Opinnäytetyöhön liittyi kolmekuukautinen työharjoittelujakso Swazimaassa. Jo pelkäänsä Swazimaahan lähteminen, vieraaseen kulttuuriin sopeutuminen sekä siinä eläminen ja työskenteleminen vaativat todella paljon rohkeutta ja itsevarmuutta, puhumattakaan uudenlaisen ammatillisen roolin sisäistämisestä.

Kansainvälisen tutkimusprosessin aikana saatiin kokemusta vieraan kulttuurin toimintaympäristöstä ja toimintatavoista sekä niihin liittyvistä haasteista. Englannin kielellä kommunikoida ja toimia vahvistivat vuorovaikutustaidot. Aineisto oli myös englanninkielinen, mikä lisäsi tutkimuksen haastetta ja oppimista. Koko tutkimusprosessin aikana, etenkin aineistonkeruun ja analysoinnin kautta, saatiin kokemusta tutkimuksen tekemisestä ja siihen perehtymisestä. Tietopohjaan perehdyttiin huolellisesti ja swazimaalaisesta varhaiskasvatuksesta sekä sadutusmenetelmän soveltuvuudesta monenlaisiin ympäristöihin saatiin arvokasta tietoa ja kokemusta. Törmättiin myös ristiriitoihin omien ammatillisten eettisten arvojen suhteen. Kohdattiin lasten huono-osaisuutta ja oikeuksien toteutumattomuutta. Tutkimuksen kautta ymmärrettiin, kuinka merkittävää tietoa lapset pystyvät tuottamaan itse kertomalla sekä mitä positiivisia vaikutuksia sillä on lapseen ja lapsen sidosryhmiin.

Tutkimuksen aikana opittiin reflektoida opittua ja itseä, minkä kautta näkökulma tulevana sosiaalialan ammattilaisena laajentui. Ammatillisuus oli koko ajan vahvasti läsnä tutkimusprosessin aikana ja sen edetessä. Eettisyyden

huomioiminen monialaisemmin vahvistui ja oman toiminnan ja valintojen arviointi kehittyi.

7.4 Ajatuksia tutkimuksen jatkamiseen

Tutkimusprosessin loppu voi olla uuden tutkimuksen alku. Koska tutkimuksen tulokset ovat aina vain osatotuksia ja osavastauksia, tutkimusprosessi ei lopu tutkimusongelman selviämiseen. Tutkimus ei lopu, vaan se täytyy lopettaa kirjoittamalla raportti tuloksista ja laittamalla piste sille. Tutkimusprosessin aikana tutkijan saadessa vastauksia tutkimusongelmiinsa hänelle usein nousee uusia kysymyksiä. (Alasuutari 2011, 277.) Tutkimusta olisi mahdollista jatkaa monesta eri näkökulmasta, niin kvantitatiivisesti kuin kvalitatiivisestikin. Aineisto on laaja ja mielenkiintoinen sekä dokumentointilomakkeet ovat tarkkoja ja yksityiskohtaisia, joten satujen tarkastelu onnistuisi monelta eri kantilta. Myös Eskola (2001, 153) kirjoittaa, että tutkijan on osattava laittaa työlleen piste, vaikka laadullisen tutkimuksen aineistoa olisikin mahdollista pyörittää loputtomiin esimerkiksi vaihtamalla näkökulmaa, analyysimenetelmää tai teoriaa.

Tutkimusta voisi jatkaa tutkimalla lasten iän ja sukupuolen vaikutusta jaettuihin aiheisiin sekä kerrontatapaan. Satuja voisi tarkastella myös esikoulukohtaisesti. Voisi tutkia, ovatko tietyn esikoulun lasten sadut muuttuneet projektin edetessä. Esikoulujen kertomuksia voisi myös vertailla keskenään ja tutkia esimerkiksi satujen yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Saduttajan merkitystä voisi tutkia liittyen sadun sisältöön ja rakenteeseen. Olisi mielenkiintoista tutkia, eroavatko esikoulunopettajien ja sosionomiopiskelijoiden saduttamat sadut toisistaan ja millä tavoin sadutuksessa käytetty kieli on vaikuttanut satuun. Sadutustilanteiden kuvauksia voisi verrata keskenään ja tarkastella esimerkiksi, eroavatko luokahuoneessa sadutetut sadut leikkikentällä sadutetuista saduista. Satujen sisältöön voisi paneutua tarkemmin ja tutkia esimerkiksi tiettyjen sanojen esiintyvyyttä saduissa. Näitä ideoita voisi tarvittaessa yhdistellä toisiinsa mielekkäällä tavalla riippuen tutkimuksesta.

LÄHTEET

Airaksinen, R. & Karkkulainen, M. 2012. Draamakka. Vakallinen toiminnallisia kokonaisuuksia. Helsinki: Draamatyö.

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Arvola P. & Mäki, S. 2009. Mitä lasten ja nuorten kirjallisuusterapia on? Teoksessa Arvola, P. & Mäki, S. (toim.) Satu kantaa lasta. Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 1. Porvoo: Duo-decim. 12-21.

CIA World Factbook 2013a. Swaziland. Viitattu 18.9.2013
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/wz.html>.

CIA World Factbook 2013b. Swaziland. Viitattu 18.9.2013
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/wz.html>.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Globalis 2013. Swazimaa. Viitattu 1.11.2013 www.globalis.fi > Maat > Swazimaa.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus.

Humanium 2012. Children of Swaziland. Realizing children's rights in Swaziland. Viitattu 31.10.2013 <http://www.humanium.org/en/> > Children's rights Worldwide > Situation by country > Africa > Swaziland.

Karlsson, L. 1999. Saduttamalla lasten kulttuuriin. Verkostotyön tuloksia Kuperkeikkakyydissä. Stakes raportteja 241. Saarijärvi: Gummerus.

Karlsson, L. 2001. Lapsille puheenvuoro. Ammattikäytännön perinteet murroksessa. Väitöstutkimus. Helsinki: Edita.

Karlsson, L. 2003. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Juva: PS -kustannus.

Karlsson, L. 2006. Lapsitiedosta lasten omaan tietoon ja kulttuuriin. Teoksessa Karlsson, L. (toim.) Lapset kertovat... Stakes. Työpapereita 9/2006. Helsinki: Stakesin monistamo. 8-17.

Karlsson, L. 2010 Lapsinäkökulmainen tutkimus ja aineiston tuottaminen. Teoksessa Kallio, K.; Ritala-Koskinen, A. & Rutanen, N. (toim.) Missä lapsuutta tehdään? Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 105. Helsinki: Yliopistopaino. 121-141.

Karlsson, L. 2012. Lapsinäkökulmaisen tutkimuksen ja toiminnan poluilla. Teoksessa Karlsson, L. & Karimäki, R. (toim.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Kasvatustieteen tutkimuksia 57. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura. 17-63.

Karlsson, L. & Riihelä, M. 2006. Tervetuloa lasten kuuntelun ja sadutuksen maailmaan – sadutus pähkinänkuoressa. Teoksessa Karlsson, L. (toim.) Lapset kertovat... Stakes. Työpapereita 9/2006. Helsinki: Stakesin monistamo. 18-20.

Karlsson, L. & Riihelä, M. 2012. Sadutusmenetelmä – kohtaamista ja aineiston tuottamista. Teoksessa Karlsson, L. & Karimäki, R. (toim.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja

toimintaan. Kasvatusalan tutkimuksia 57. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura. 169-195.

Karlsson, L.; Levamo, T-M. & Siukonen, S. 2007. Bangladesh, Sambia ja Suomi: sadutusta yli kulttuurirajojen. Teoksessa Karlsson, L.; Levamo, T-M. & Siukonen, S. (toim.) Sinun, minun, meidän mango. Sadutusta yli kulttuurirajojen. Kokemuksia sadutuksesta kehitysyhteistyössä ja kansainvälisyyskasvatuksessa. Helsinki: Taksvärkki. Saatavissa myös <http://www.taksvarkki.fi/tv/wp-content/uploads/2011/07/Mango-2.-painos.pdf>.

Kippo, N. & Mohell, H. 2010. Esikoulutoimintaa Swazimaassa. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Kuukasjärvi, A. & Swane, R. 2013. Experiences and challenges in storycrafting in Swaziland. Julkaisematonta materiaalia.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen käyttö, hankinta ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Laakso, T. 2011. Afrikkalaisia satuja Suomeen ja suomalaisia satuja Afrikkaan. SOS-lapsikylän Kuulumisia 1/2011, 11. Saatavissa myös https://www.sos-lapsikyla.fi/fileadmin/user_upload/tiedostot/kuvat/pdf-tiedostot/SOS_Kuulumisia_1_2011.pdf.

Lapset kertovat 2013. Toimintaa, tapahtumia, koulutuksia ja materiaalia. Viitattu 2.11.2013 <http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/> > Lapset kertovat ja toimivat > Toimintaa.

Lehto, S. & Pulli, M. 2012. Kansainvälisyys-kasvatusta saduttamalla – Satusilta-hanke osallistaa lapsia Suomessa ja Swazimaassa. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Lähteenmäki, M. 2012. Turvapaikanhakijalapsen kertovat. Teoksessa Karlsson, L & Karimäki, R. (toim.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Kasvatusalan tutkimuksia 57. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura. 285-321.

Martin, M. 2004. Satu elämän kosketuspintana – lapsen ja aikuisen kerronta. Teoksessa Sava, I. & Vesanen-Laukkanen, V. (toim.) Taiteeksi tarinoitu oma elämä. Juva: PS-kustannus. 77-106.

Mason, N. 2012. Toivo. Juva: Gummerus.

Niskanen, V. 1997. Kirjallisia tienviittoja. Teoksessa Jokipaltio, J. (toim.) Sadun voimat II. Polunpäiti sadun maailmaan. Jyväskylä: Gummerus. 7-14.

Palonen, K. 2006 Satusilta ja lasten psyykkiset oikeudet kehitysyhteistyössä. Teoksessa Karlsson, L. (toim.) Lapset kertovat... Stakes. Työpapereita 9/2006. Helsinki: Stakesin monistamo. 41-42.

Punainen Risti 2013. Viitattu 1.11.2013 <http://www.punainenristi.fi> > Tutustu Punaiseen Ristiin > Työmme maailmalla > Avun kohdemaat > Afrikka > Swazimaa.

Raitola, F. 2012. Satu lasta ja aikuista yhdistämässä – suomalaisen menetelmän juurruttamisesta swazimaalaiseen kulttuuriin. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Riihelä, M. 2012. Kertominen on lapselle sanallista leikkiä. Teoksessa Karlsson, L & Karimäki, R. (toim.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Kasvatusalan tutkimuksia 57. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura. 197-233.

Sadutusta Swazimaahan -projektin vuosiraportti 2012. Julkaisematonta materiaalia.

Teppo, A. 2011. Afrikan ajasta. Teoksessa Teppo, A. (toim.) Afrikan aika. Näkökulmia Saharan eteläpuoleiseen Afrikkaan. Helsinki. Gaudeamus. 9-19.

Teppo, A. 2011. Vastakohtien ja rajojen kaupunki. Teoksessa Teppo, A. (toim.) Afrikan aika. Näkökulmia Saharan eteläpuoleiseen Afrikkaan. Helsinki: Gaudeamus. 268-288.

The Government of the Kingdom of Swaziland 2013a. Attractions. Viitattu 28.10.2013 <http://www.thekingdomofswaziland.com/pages/attractions/attraction.asp?Attraction=Culture%2F%20People>.

The Government of the Kingdom of Swaziland 2013b. Early Childhood & Care Education. Viitattu 2.11.2013 <http://www.gov.sz> > Ministries & Department > Ministry of Education and Training > Early Childhood Education.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Ylönen, H. 2000. Lohditut linnut. Satujen merkitys lapselle. Helsinki: Tammi.

**Documentation form,
Storycrafting in Swaziland**

**SOS CHILDREN'S
VILLAGES**
A loving home for every child

TURUN AMK:n
AMMATTIOPIETUSKESKUS
AHO YMPÄRISTÖKESKUS

Name/ code of the child _____
Code of the story _____

1) Date and Time	2) Place	3) Storycrafter	4) Registerer	5) Number of Children	6) Story's number	7) Gender	8) Age	9) Child's guardian and guardian's working situation

10) Description of the situation

Guidelines for using this form

- 1) Write down the date and when storycrafting situation began and when it was finished.
- 2) Write down name of the pre-school (or another organization).
- 3) Write down person's name who was storycrafting.
- 4) Write down person's name who filled this documentation form (for example name of the student)
- 5) Write down how many children took part to the storycrafting situation
- 6) Write down how many times before this situation, this child have been storycrafted.
- 7) Write down gender of the child/ children who took part to this storycrafting situation.
- 8) Write down the age of the child/ children who took part to this storycrafting situation.
- 9) Write down child's guardian and his/her working situation (only when one child is storycrafted).
- 10) Describe how was the storycrafting situation like (noisy, calm, enthusiastic etc.) How it began? How the child/children reacted? How child/ children continue, comment and act? What happened? How the situation proceed? What was surprising you? What kind of questions arose?
- 11) Clip both pages together.

SOS CHILDREN'S VILLAGES
A loving home for every child

TUNUNIWEHLOKO SIKHOLELO
ABO YAKHISHOGEKOLA

**Documentation form,
Storycrafting in Swaziland**

Name/ code of the child _____ Code of the story _____

Write down the story like the child told it to you (in Siswati if the child told the story in Siswati, in English if the child told the story in English)	Write down the story in English leave empty if the child told the story in English)

STORYCRAFTING IN SWAZILAND

Dear Parents,

SOS Children's Villages, University of Swaziland , TUAS and co-operation pre-schools in Swaziland kindly invite pre-school children to attend the programme Storycrafting in Swaziland which is supported by Finland. This programme will take place from 2011–2013. This programme assists to improve children's self-expression and develop cognitively.

NAME _____ OF _____ KINDERGARTEN: _____

TELEPHONE NUMBER: _____

ADDRESS: _____

I herewith grant permission for my child

_____ to participate in storycrafting.

I allow the stories can be used in the project. All materials collected in the project are strictly confidential and the name of any personal details of an individual child will not be identified.

Parent's/ guardian's signature _____

Date _____

Thank you for being co-operative.